

ל שם מ"ז [ע"א: רמ"ז] שם
 ד"ה אגב קטמיה: תוספות
 שם ד"ה הוה: ד"ה שם ש"מ
 כגן מדין פשה שם טו, י"ג
 מ. טור [ממדין ש"מ] מהלך
 דלכ"י שם וכפירוש
 המוספות שם [ד"ה
 בגלגל] שם ר"ת [ש"ס]
 כ הר"ה שם בתשובה [ה"ל
 כן ק"מ מ הדין ה"ל]

בינונים ר"מ"א

(ז) (ב"י) [סעיף יב]:
 ח"י סעיף ג וסעיף ה:
 טו ב"י [ממדין ש"מ] ד"ה
 וממין בשם תשובה
 הרא"ש [גלגל כן ק"מ מ
 הדין ה"ל]:
 י"ב ב"י [שם ד"ה כחון] בשם
 תשובה הרשב"א [ה"ל
 ק"מ ממדין]

ו דהכי במ"א אצ"ו. וקשה דכללו הכי (י"ג) שרי ללבוש, דהא לנורח
 גופו שרי כמו שכתוב לעיל. וי"ל דהכי קאמר, אפילו ברשות הרבים
 שרי ללבוש, דהכי בטל אללו, (י"ג) ואם כן על כל פנים שרי להניח
 דבר בתוכו ולעול ממנו, דלנורח מקומו מותר. ואפילו לפי מה
 שכתבתי לעיל [ס"ק ה] בשם הר"ה"ש,
 הכל שרי, דהא מויין ללא קפיד
 עליו: ז הו"א"י ואין וכו'. כלומר
 דהכי חנה תפורה לארבעה כנגד,
 אלא פיה לצד תפורה, והיא כולה
 חלויה (ב"י) ק"מ שט עמוד שגן ד"ה
 כחון כמדות הדשן). משמע דאם הוא

תפורה כולו כנגד אמרינן דכל הנגד
 נעשה בסיים. וקשה, דהא מייירי
 בשכח ואם כן אפילו הוא על עיקר
 הנגד לא נעשה בסיים, וי"ל דמכל
 מקום היה צריך לנער המעות, כמו
 שכתוב ב"י [סעיף ד', אכל
 כיון דלוי מונח על עיקר הנגד
 ה"אין צריך לנער. אכל הרמב"ם
 [פירוש המשניות] כתב במסקת כלים
 [פרק י"ח משנה ב'] (י"ג) גבי מוכני ו"ל,
 כיון דלוי נשמטת אס כן אי אפשר
 לסלק המעות אלא א"כ יטלטל
 השידה עם המעות, ולכן מותר
 לגוררה, עכ"ל. וכיון שדין זה דכ"ס

(ז) אפ"ו או שרי ליה מהמתתה ודוקא אם צריך לאפרו
 או אם צריך למקום המתתה, כ"ל: (ח) אב"א אם היה
 האיסור עצ"ו אב"ד. נראה דהיינו מערב שבת היה האיסור
 [עליו] (י"ג) לנד ועשה בין השמשות בסיים לדבר איסור, או לא מהני
 מה שינוי בשבת דבר היתר גם כן
 עליו. אכל אם בשבת הונח עליו
 דבר איסור, הואיל וזין השמשות
 לא התקצף הוא ליה מוקף לאחי
 שבת וקיימא לן [סעיף ג] דאין
 שבת מוקף לאחי שבת, אלא שכל זמן
 שהאיסור מונח עליו אסור
 בטלטול, על כן מותר להניח עליו
 דברים של היתר משום מן
 האיסור ומטלטלם, כן נראה לי:

ובגון ט שדבר המותר (א"י) חשוב מדבר האסור אבל אם דבר האסור יותר
 מדבר המותר בטל אצ"ו ואסור לטלטל: (ב"י) [סעיף ג] ומעם היתר לטלטל זה משום י דלא
 אפשר למינקט קיטמא לתודיה (ז) אפילו אי שרי ליה (ב"י) מהמתתה: (ז"ל) או לא צריך למקום
 המתתה כמו שכתבתי לעיל ק"מ [סעיף ג]: (א"י) ואם אינו צריך אלא לגוף המתתה לא
 יטלטלנה כמו שהיא אלא יא (א"י) ינער האפר ושברי העצים במקומם וימול המתתה: הגה
 (ז"ל) וכן אם יכול לנער האיסור לתוך ינערנו ולא יטלטלנו עם היתר (ז"ל) וכל זה לא מייירי אלא
 שהיה היתר עם האיסור מנעוד יום (ח) אכל אם היה האיסור עליו (ז"ל) לנד (אללו מותר) [לא
 מהני מה שהניח אללו היתר] (ז"ל) בשבת:

לקוח מההיא דמוכני, א"כ הבה נמי אם אפשר לנער צריך לנער. והו"י יודע, דגבי מוכני כחון המוספות [שנת] דף מ"ד [ע"ב ד"ה אין]
 דאפילו הניח עליה מעות בכונה מותר לטלטל השידה, כיון שאין המעות על עיקר הכלי, ואם כן הוא הדין בכ"ס תפורה כנגד, והא דנקט
 רמ"א שבת היינו דלכתחילה אין להניחו בתוכו דחיישינן שמא יא צו. ועוד נראה לי דאם הניח בתוכו מעות מדעת אסור להכניס ידו בו,
 דעל כל פנים הכ"ס נעשה בסיים. ועוד, אמרינן בגמרא [שם] דמוכני בזמן שהיא נשמטת (י"ג) הוי כלי בפני עצמו, ואין גורדין השידה בזמן
 שיש מעות על המוכני, ומוכני היינו דף שהשידה מונחת עליו, וכן כתב בהגהות אשר"י [שם פ"ג סי' כ ד"ה מוכני], ואם כן הרי נמי אם
 כ"ס מלא מעות קשור כנגד אסור לטלטל כנגד, כיון דהכ"ס הוא כלי בפני עצמו. והוא הדין כשיש מעות בחיבה שחון השלחן אסור לטלטל
 השלחן אלא אם כן יש עליו גם דבר המותר (י"ג), כמו שכתוב (ס"ו ע"ו) [סעיף ט]. ועיי' [שם] בתשובה מהר"מ [מרוטנבורג, דפוס קרימונה]
 סימן (קע"ג) [קע"ז]: ח אפר שמוותר, אכל אפר שהוסק בשבת אסור לכולי עלמא, דהוי דבר חדש שלא היה בעולם, עיי' סימן ח"ל"ח
 סעיף ט"ו. ונראה לי דאם נתערב אפר שהוסק בשבת באפר של אחר, בטל צדו. אע"ג דקמח בקמח מקרי לח בלא ובעי ששים, כמו
 שכתבתי (י"ג) סימן (תכ"ג) [תנג] סעיף ג' [ס"ק ו], מכל מקום הבה כיון דעיקר איסורו מדבריהם יסגי צדו. ודוקא שלא היה ניכר
 יקודש שנתערב, כמו שכתבתי סימן ש"ט סוף סעיף ב' [ס"ק ח], אלא שדבר המותר חשוב, ואע"ג שלכל העולם הוא חשוב, אם
 אינו חשוב לדדידה לא מקרי חשוב, כן הוא בגמרא [שם מו, א]. והוא הדין איפכא, עיי' סוף סימן ש"ט [סעיף ג' וס"ק עט]. י ד"ה אבשר
 למינקט. משום דשברי עלים היינו שברים קטנים או פחמין קטנים שאי אפשר לטול האפר מבלעדם (ב"י) עמוד שש"ט ד"ה וכתב הר"ה"ש.
 ולפי מה שכתבתי סימן ש"ט סעיף ג' [ס"ק ד] בשם המוספות [שנת קמג, א ד"ה הבה] אין צריך לזה: יא ינער. ואי איכא הפסד בניעור אין
 צריך לנער, וכמו שכתוב סימן ש"ט סעיף ג' (ב"י) עמוד שש"ט:

ערך פ"ה אמהר"ק"ש
 שיהי' ח כמו שהיא. כיון שהיה עם היתר מנעוד יום: שם מהמתתה וכו'. וכן אם צריך למקום המתתה, עיי' סימן ש"ט [סעיף ג] [ב"י] ויחול המתתה. כל שם
 צו דבר האסור דלא הוי למדי מותר לטלטל הכלי, שהדבר הוא בטל לגבי כלי, כגון שירי כוסות שבתה גוי, תוספות שבת דף מ"ז ע"א [ד"ה הוה]. מטר היורד בשבת מותר
 לשמות ולחון סימנו, ולא הוי גולג או מוקף בשבת:

באר היטב
 (יא) חשיבו. ואע"ג שלכל העולם הוא חשוב, אם אינו חשוב לדדידה לא
 מוקרי חשוב, והוא הדין איפכא, עיי' סוף סימן ש"ט, [מ"א ס"ק טו]:
 (יב) מהמתתה ודוקא אם צריך לאפרו או אם צריך למקום
 המתתה, כ"ל. ע"ו [ס"ק ו]: (יג) ינער. ואי איכא הפסד בניעור אין
 צריך לנער, כמו שכתוב סימן ש"ט סעיף ג', ב"ת, [מ"א ס"ק יא]:
 (יד) אב"ד. נראה דהיינו מערב שבת, ונעשה בין השמשות בסיים לדבר
 איסור, או לא מהני מה שינוי בשבת דבר היתר ג"כ עליו. אכל אם בשבת
 הונח עליו דבר איסור, הואיל וזין השמשות לא התקצף הוי ליה מוקף
 לאחי שבת, וקיימא לן אין מוקף לאחי שבת, אלא שכל זמן שהאיסור עליו
 אסור בטלטול, על כן מותר להניח דברים של היתר משום מן האיסור

מבואר כ"כ א"א
 מבואר ג"כ א"א זכין בש"ט
 מ"א י"ב א"א

ו דהכי. עיין מ"א. וכי החפור נבנו, חוץ לל קפיד להניח סלח דגרים
 שם, כולי עלמא מודים ללא הוה מוקצה מתמת חסרון כוס, עיין חוה ה'
 כוס המיוחד למעות יש אומרים ליהוה כמקצה מתמת חסרון כוס: ז הווא"ל.
 עיין מ"א. הינה שמך השולטן עשוי להכניס ולהוציא ויש מעות בחיבה,
 ולטלטל היבנה להכניס ולהוציא, אפשר ללא מהני מה שיש על השולטן דבר
 המותר, אלא אם כן יש בחיבה דבר המותר, וצ"ע: * ה אפר. עיין מ"א. [סימן ש"כ ז"ל, [ס"ק ה' ב"מ"א. וסימן ח"ח"א [מ"א] חוה כ"ה דבר שיש
 לו מחירין אסור בטלטול, אפילו באלף לא בטלי במינו. ואם לא הוכי, בטל ברוב. וי"ל דאפילו היה מן המורה, לא בלא נמינו עשוי אטו אטו מינו, ומך
 אוכל יעשה [איוב יז, יא], מה שאין כן במקצה ללא שייך באפר טעם, למה לא יבטל ברוב. ועיין יו"ד [סימן ז"ח [בהקדמה, שער המעצמות ח"ב פרק ג ד"ה
 והנה קמ"א]. נסתפקתי, קניה או דף המוכן לתרגולים להטיל שם נזי"ם, והיה בין השמשות נזי"ה הימר ובשנת הטילו נזי"ם ונתעברו, דכולא אסורות דבר
 שיש לו מחירין כו', או שרי לנער, מי אמרין דהוי כסין לאיסור [עיין סימן ש"ט סי' נו"ן ב"מ"א, לתוספות בשנת מה, ג ד"ה יד נמי הוה כסין, מכל
 מקום הואיל והוא לא הקצה לאיסור לחוד, וכן השמשות היה שם הימר, דף נתעברו עתה וכולא איסור מכל מקום הוא לא עשאו כסין לאיסור לחוד,
 עיין סימן ש"ט מ"א סי' ו' קניה של תרגולים]. ומודיעא אם נתעברה בשנת והטום כולם במוזד או על ידי עכו"ם, ויהו אפילו נכנסו עשוי אטו אטו מינו, ומך
 גוואל. ומתא דכנת עירא ז"ל פרק כ"ו הלכה ו"ג מהלכות שנת כנוטא חגב אפר הימר ואסור [ח"ף בלא שברי עשוי, ויהו דרש"י ע"פ רמב"ם שנת (מ"ב)
 [מן] ע"א ד"ה המשי וד"ה נסתפקי הארבעו בזה, ועל כרחק היה ניכר מקודם, דאם לא כן כולו הימר, אין ראייה, דגם עתה יש מקצה אפר בלדדן
 דניכר מהמנו, וצ"ע: * בו שד"בר. עיין מ"א. ואף הר"מ ז"ל יודע ליה, עיין בלוח הקודם, דלאפר [היה] [אימר] רוב מאפר איסור, ועיין בגמרא מ"ו
 קרעין כי רבי יע"ש. ובסימן ש"ט, סעיף (י"ב) [נב], יע"ש: י ד"א. עיין מ"א. כסימן ש"ט סעיף ג' חוה ד' דאין מטריחין אותו לטול בידו, יע"ש.
 ואם יש לו כלי אחר לטול האפר לשם, אפשר לררר לטעם המהדר גשם, יע"ש: יא ינער. עיין מ"א. כל שיש הפסד אין לררר ינער, ומטלטל להדיא,
 טלטול מן הדין כלי המוקצה מונח עליה. והיינו כשם הימר עליה, או שוכח ק"ט עיין סימן ש"ט [מס"ף ג'ד] בזה. ויש מי שיניח
 התקומ"א פה ל"בוב מחוץ לעיר, ה' יזכה אותי להרפים ספרי בחיי וספרי אדוני אבי הר"ם ז"ל, ובה אציין גוא"ל במהרה כימינו אמן:

ביאור הגר"א

הגהות רמב"א

[כז] מזהר א"מל"ס בה. כנוצר לשל: [כז] אב"י אין ל"אב"ש כו'. והוציא במעוה
 הצורחין בסדרו חיוב, וכל שאסור לצאת אסור אפילו בבית ללבושו, כמו שכתבו
 [ס"ף סי' ב', [ובאיש כל שהוא] [וכל שכן] [כ"ז משוי, וכמו שכתבו בסימן ש"ג
 עיין סי' י"ח, ע"י, [וכן] [וכף חן בגין בהמה. שרי] שם וכתב מה א דיה אב
 קיסמיה: [כט] ויבס דיהר כו' יאם אינו צריך בה. [שם] קמ"ב אי ולישניהו
 כו': [ל] [המה] או אב. שם, כוונתא לצורך מקומי: [לא] [שוי] ואם. שם,
 והתייתן לצורך גופו: [לב] [ומה] [זמן] אם. שם, לגיירא וליערינהו צעורי: [לג] [זכ] וז'
 זה א"א כו'. שם ב' ולא אמרו בכר כו', ועיין שם בד"א"ש [פרק סא סוף ב']:

[ד] יע"ש סי' ו' אין צריך לנער. ונראה לעי"ד שכן מוכח להדיא דעת תוספות
 [שנת מה, ג ד"ה הא] והכנס"ל [בדשו] [שם], שהקשו דלמי פרך הש"ס הא אין
 עליה מעות, למה מירי בשוכה שיש עליה מעות, האסור היינו בטלטול גמור,
 ובאניה נסתתף ח"ף לטול גמור מותר, עי"ש. ולשנת הרמב"ם דגם באניה נסתתף
 אם אפשר לנער אסור, א"כ על כרחק הא דנשמטת אסור היינו אף בלי אפשר
 לנער, משום כסין, א"כ מוכח דמירי במניה כנוטא, בלחמ ליתא לקושיא תוספות:
 ה' [וע"ש ב"ה ה] א"בכות בו רוק וכו'. עיין לקמן סוף סימן ש"ג ב"מ"א.
 מצינו בא לפני באחד שנתאכסן כסונק של עוברי גלולים סמוך לשבת והיה
 אחר תבה ובוהוין מעות גם הריבה טענות ובהם אבנים שיש הרבה יותר ממעות
 שבתוכה, וכיום שבת דע"א אחר מאנשי העיר לאספו אליו הביהמ, ושאל ממני אם
 בלא שמירתו. וז"ה הדין פשוט ומוזר דמותר לטלטלו, כדברי המחבר בכאן אם החיהר חשוב מן האיסור ואי אפשר לנער. אולם מה שאני מסתפק, דלא מצינו
 מפורש בשבת ר"ק הובי דאי אפשר לנער, דיופסד הוה בניעור, כהדיא דבלילה מליאה פיורת רטובים [שבת קכב, א], אבל יחאב דהסידא בניעור לדבר איסור כמו
 ידון דין ריכול לנער וליקח הטענות ולהניח המעות מפורז במקום שנוער, והחששא ר"ק שיופסד המעות, בזה בכה שטלטל בלא ינער הוי טלטול בשביל דבר

מוציא השקף

המעות ואין צריך לנער כיון דהניעור כתיא גוונא דבר קשה, דצריך להפך
 כל השידה הוא סגי בהפיכות המוכני כיון דמחובר לשידה, ולא הוסיף ונתיר
 רבון כולי האי, ולכן כתב מ"א כיון דהתירו הכי"ס ליתף מוכני לא נתיר
 בכיס יותר ממוכני, ולכן אם אפשר לנער בכיס בלי טרחה מרובה צריך
 לנער: והוי יודע כי דאפילו היה בו, דהתוספות [שם ד"ה הא] הקשו על
 קושית השי"ס הנז"ל לרב ממוכני, דמשמע באין עליה מעות אף על גב דהיה
 עליה בין השמשות מכל מקום מותר לטלטלה, הקשו התוספות דלכא מוכני
 מיירי בשכת עליה מעות לכך באין עליה מעות מותר לטלטלה, ותירצו דעל
 כרחק מיירי במניה, מדפסק ותני יש עליה מעות אסור לטלטלה משמע
 אפילו צריך למקום השידה ומוכני אף על פי כן אסור לטלטלה, והא בשוכה
 קיימא לן לעיל סימן ש"ט סעיף ה' דבצריך למקומו מותר לטלטל עם
 המוקצה ואין צריך לנער, אלא על כרחק מיירי במניה, ואחי שפיר קושית
 השי"ס, וכיון דנשמט מיירי על כרחק במניה, ומיניה דייקנן באניה נשמטת
 דמותר, היינו אפילו במניה: אם כים מ"א מצות קשור כו' אסור כו' ואם
 הוא קשור בקשר של קיימא דאסור להתירו בשבת, נסתפק בספר תוספת

[סי' ו' דהכיס כו'. וקשה בה כמו שכתבתי ע"ל, ר"ל, דהא רמ"א גופיה כתב
 דאפילו ליהי אומרים מותר לצורך גופו ומקומו [ובאמת סיים מ"א דאפילו
 לפי מה שכתב מ"א בס"ק שלפני זה לאסור לצורך גופו ומקומו מכל מקום
 בהא מודה מ"א]: וי"ל כו' אפילו ברשות הרבים שרי. ר"ל, הא דהוצרך
 לטעם הכיס בטל כו', לא משום להתיר איסור טלטול הוצרך לטעם זה,
 אלא כדי להתיר איסור הוצאת, אף על גב דהכיס אינו מלבוש מכל מקום
 מותר ללבוש הבגד שהכיס עליו ולצאת בו לרשות הרבים, דהכיס בטל כו':
 ואפילו ע"י מה שכתבתי ע"ל. בס"ק שלפני זה, דלהרא"ש והיינו הי"ש
 אומרים אפילו לצורך גופו ומקומו אסור, ניהו דבהא ודאי מודה מ"א דמותר
 ללבושו טעם שכתב רמ"א דהכיס בטל לגבי בגד, מכל מקום סלקא דעתא
 דעל כל פניו אסור להוציא או לטול דבר מתוך הכיס דהא לצורך מקומו
 אסור, על זה כתב מ"א דליתא, דהא מהאי טעמא כתב מ"א דאסור אפילו
 לצורך גופו ומקומו כיון דקפיד עליה הוה ליה מוקצה מתמת חסרון כוס
 כנוצר לעיל, ובכיס חזינן דלא קפיד, ר"ל בחול כמה פעמים שמינת לתוך
 הכיס דברים אחרים, לא מעות לבד, ולא הוי רק כשאר כלי שמלאכתו
 לאיסור דמותר לצורך גופו ומקומו: [סי' ו' הווא"ל כו'. אב"י כו' אין צריך
 לנער אב"י הרמב"ם כו', דהויתר זה שכתב בשו"ע הם דברי תרומת הדשן
 וסי' סו, וי"ל ליה מדין מוכני, דהשי"ס [שבת דף מ"ד ע"ג] פרך לרב דאמר
 אפילו לא יתירא למעות אם היה עליו מעות בין השמשות אסור, מהא דתנן
 פרק ה' [יח] ממסכת כלים [משנה ב] מוכני של שידה [והוא דף או אופן] [כ'
 שהשידה וישבת עליו, כמו שכתב מ"א אחר זה, והוא פירושו ר"ת שם חפ"ט
 שבת ש"ה ר"ח [יח] בזמן שהיא נשמטת [ר"ל], שיכול לסלקה מן השידה, א"כ
 הוי המוכני כלי בפני עצמו, ולא הוי חיבור לענין זה לשידה ולא בטל לגבי
 שידה, לכן אם יש מעות על גבי מוכני אסור לטלטלה, ורייק השי"ס הא
 אין עליה מעות מותר לטלטלה אפי"ג דהיה עליה בין השמשות, וקשיא לרב.
 ודייקן התוספות שם הא אינה נשמטת דהוי חיבור לשידה בטל לגבי שידה
 ובמותר לטלטל את השידה אפי"ג דיש מעות על המוכני, כיון דאין מעות על
 עיקר הכלי דהיינו השידה, ומה וליף התרומת הדשן להתיר גם בכיס אפילו
 יש בתוכו מעות להתיר לטלטל הבגד, כיון דאין המעות על עיקר הבגד,
 דהכיס בטל לגבי בגד, ולפי זה כתב מ"א לפי מה שכתב הרמב"ם בפירושו
 השמנה כתיא המוכני, דמהאי טעמא באניה נשמטת מותר לטלטלה עם

שבת [סי' טו] אם מותר לטלטלה, ע"ש: [סי' ה] אפר כו'. ובעי ששים כפו
 שכתבתי סימן תנ"ג סעיף ג', כצ"ל: כיון דעיקר איסורו מדבריהם כו', ר"ל,
 סמכין על הפוסקים דסבירא להו דמיקרי יבש ביבש, וביבש ביבש כיון
 במינו קיימא לן כיו"ד סימן ק"ט [סעיף א] ודבטל ברוב: והוא ש"ל לא היה
 יבש כו'. דאם לא כן הוה ליה דבר שיש לו מחירין ולא בטל כולו. אבל
 אם לא היה ניכר קיימא לן סימן ש"ח [וכן הוא ב"ד"ד סימן ק"ב ע"ף ד
 בהו] דבטל אפילו בדבר שיש לו מחירין [סי' ט] שדבר כו'. בן היא בנמרא.
 דאמר רבי רומנוס, לי התיר רבי לטלטל מחתה באפר מוקצה שזליה כיון
 דאיכא עליה קרטין של לבונה, ופרך וקרטין כו' רבי שהיה עשיר גדול מי
 חשיבא, ובטל לגבי אפר והוי מחתה כסין לאיסור גירא, דהתניא בגרי
 כו'. הרי דתלוי בדעת בעל הבית, אם אינו חשוב אצל בעל הבית אף על
 גב דהש"ב לגבי אחרוני לא מהני, והוא הדין להדיא [סי' ו' ד"א כו'. י"ב
 מה שכתבתי סימן ש"ב סעיף ג' בשם התוספות. היכי דהשירא מרובה לא
 הצינכותו לנער, הוא הדין הכא אין צריך לנער, כיון דהאפר דבר רק מאד
 ואיכא טירחא מרובה שוב ללקטו אחר הניעור. ועיין שם מה שכתבתי בע"ה
 על דברי ספר תוספת שבת [שם סי' ו']:

ספר

שלחן שלמה

והוא הלכה פסוקה

בקיצור משלחן ערוך

אורח חיים

מבוררת כסולת נקיה מדברי הרב בי' והגהות הרמ"א והאחרונים ז"ל ומסודר ע"פ סימני הש"ע ע"י הרב הגאון המפורסם בדורו מוהר"ר שלמה זלמן זצ"ל שהיה אבד"ק מיר דליטא, אשר הפליא לעשות בחבורו זה כאשר יעידון עליו ברב תהלות הגאונים המפורסמים שבזמנו בהסכמותיהם אשר נדפסו עתה בפתחת הספר :

נדפס פעם ראשון ע"י הגאון המחבר זצ"ל בעצמו בק"ק סיאנקורם דארר בשנת תקל"א, ועתה זכינו ב"ה להדפיסו שנית ביתר שאת ובחוקוני כל המעיות שנמצאו בהדפסה הראשונה, וגם הוספנו ת"ל ועשינו בשולי היריעה זו זהב למסגרתו סניב, הוא

מסגרת השלחן

בו הבאנו כל הדינים המחודשים מימות הגאון המחבר זצ"ל עד ימינו אלה ע"פ הכרעת גדולי המוסקים האחרונים זצ"ל דבר לא נעדר :

נדפס מחדש

בצרוף השמטות מדפוס הראשון ומפתח ההלכות

ירושלים תשל"א

5

לו נענועין עליו שאם לא ימלנו יחנה ולא חשיב מטלטל לאבן. ודוקא אבן אבד דינר ביד
התינוק אסור לשאת התינוק, וטוב לומר אף שאינו נושא אותו רק אוחז אותו בידו
והולך עמו רחישין דמא נפד הדינר ואתי לאתויי :

ב כלככה שהיתה נקובה וסתמה באבן או בשאר דבר מוקצה כיון שהדקה הוי כרופן כלככה :
ג כלככה שהיא מלאה פירות ואבן בתוכה או שיד מוקצה אם הפירות רטובים שאם ינער נמאסים
קצת יטול אותה כמו שהיא וא"ל ינער הפירות והאבן ואח"כ יחזיר הפירות לכלככה ואם
מונחים הפירות בסלים קטנים תוך הכלככה ימלם בידו מתוך הכלככה והוא שצריך לכלככה
או לפירות אבן צריך למקומו מותר בביע :

ד שכח מעות עד הכר מעער את הכר והמעות נופלים (א) ודוקא אם הוא צריך למקום המעות
אבן שלא יגנב המעות אסור. ואם הניח מעות מרעתו שישארו שם בכניסת שבת
אסור לנער ובמקום פסידא שרי א"ל שהניחם ע"ד שישארו שם כל השבת, לפ"ז מנורה שסניחין על
השולחן היה ראוי לאסור לנענע השולחן והמפה דנעשו בסים לדבר האיסור ואף שכבו הנרות
וניטל המנורה דמנו דאיתקצאי בה"ש איתקצאי לכולי יומא וה"ה בכך מוקצה א"ל שהונח
ג"כ בכניסת שבת ד"א על השולחן שהוא יותר טוב וחשוב מן המנורה והוא בסים לדבר
האסור והמותר ויתן היתר ג"כ קודם בה"ש וה"ה דאסור למלט השמענר"ר שהדריקו עינו
גר בה"ש ואף לאחר שנמלו משם א"ל שנתן עליו מבע"י ג"כ דבר חשוב :

ה אם א' מניח דבר מוקצה על הפני של חבירו מותר למלט ולא הוי בסים דאין אדם
אסור דבר שאינו שלו שלא מדעתו :

שיי דין מוקצה בשבת. וכו' ה"ס :

א קוייל כר"ש במוקצה מחמת מיאוס דשרי :

ב בין באיסור אכילה בין באיסור מלטול מוקצה כ"ד שהיה ראוי בה"ש ואירע שנתקלקל וחזר
ונתקן חוזר להתירו ואם הוקצה בה"ש אסור כל היום :

ג דבר שהיה מוקצה קודם שבת ובה"ש נתקן מותר אף שלא ידעו הבעלים בה"ש מותר :

ד דבר שאינו ראוי לאכילה לזה וראוי לזה אוליגן בתר הזמנה אבל בלא"ה שאינו ראוי אף
ע"פ שהזמנה לאו מילתא היא :

ה כ"ד שאסור למלטו אסור ליתן כלי תחתיו שיפוך לתוכו דאסור לבטל כלי מהיכנו אבל מותר
לכפות כלי עניו בלבד שלא ינע בכפירתו במוקצה אסור רק לצורך דבר המותר מותר אף בנגיעת המוקצה :

ו כיון דהכפיות היא לצורך דבר המוקצה אסור רק לצורך דבר המותר מותר אף בנגיעת המוקצה :

ז משה שיש עליה מעות עתה אף שלא היה עליה בין השמשות כגון שהניח עכ"ס או תינוק
או שהיה עליה בין השמשות ואין עתה עליה אסור למלטו ואפ"ל לצורך גופו או מקומו. כיון
דאיתקצי בה"ש איתקצי לכוא יומא וה"ה א"ל היה עליו בה"ש וגם אין עליו עתה רק
שיחיה למעות או לדבר מוקצה אהרת והיה עליו פעם א' אותו דבר אסור למלט וליגע
זאה. וא"כ אסור למלט וליגע בכיס של מעות אע"פ שהוציא מבע"י המעות ויש לאסור אפ"ל
לצורך גופו ומקומו וה"ה בכיס של תפילין אע"פ שהוציא התפילין. וכיס שבבגד הוא"ל ועיקר
הבגד עומד ללבוש אם הוציא המעות מותר ללבוש הבגד דהכיס במל אצלו ומותר לשמש
בכיס ואם שכח בכיס המעות אסור ללבוש הבגד רחישין שכא יצא בו ועוד שמא יגע בכיס
עצמו אבד מותר ליגע בבגד הוא"ל ואין המעות נוגעין בבגד עצמו רק בכיס ופי' הכיס תפור
בבגד. וא"ה תפור על עיקר הבגד פי' שצד א' שד הכיס הוא הבגד אסור ליגע בבגד אפ"ל
נער החיכה המעות. ואם הניח בעצמו מעות בע"ש בכיון פי' שהיה ברעתו שיחיה שם בשבת
אסור להכניס ידו בו אף בכיס שבבגד שרק פיו תפור בבגד אף שניטל המעות ממנו בשבת
דהכיס נופא בסים לדבר איסור :

ז חיבה שיש בה דבר איסור והיתר אם הדבר איסור אינו עיקר מותר למלט החיבה ואוליגן
בתר מאי דעיקר חשוב לריריה ודוקא אם צריך ליקח היתר (א) או מקום החיבה (ב) אבל
אם איצ אלא לחיבה נופא לא ימלטנה אלא ינער במקומה תחילה. וה"ה אם יכוד לנער האיסור
תחוד

מסגרת השלחן

ש"ס (א) וכו' שספיק לו המקום של הכר ואין צריך למקום שימלו המעות אבל אם גם צריך למקום שימלו המעות
שרי למלט הכר עם המעות ולהניח במקום אחר. ש"ע :
ש"י (א) ובאופן שלא יוכל לנער היתר לבד אלא אם ינער יתערב עם האיסור : (ב) וסיירי שלא יוכל

לחד ינער תחילה האיסור אף אם צר
שם מבע"י אבל אם היה האיסור בה"ז
אם הניח האיסור בשבת דקוייל אין כ
היתר רב. אבל א"ל היה היתר רב

ה אפר שהוסק בשבת אסור למלטו
בטל ברוב וטוב להחמיר שיהיה

שיי דין מת בשבת ושאר מלני

א מת שמונה שירא עליו מפני הרדי
או בגד או כלי שמלאכתו היתר א
נמור אף שהוא מוקצה (א) :

ב אין מוזין במת שום אבר ופ"ז או
שיסגור מה שנפתח או קצתו ומ

שייב הנצרך לנקביו במה מקנ

א משום כבוד הבריות התירו למלט
ואפילו בכרמית :

ב אם ירדו נשמים על הצנורות ונשבז
מותר ולא משום טוחן :

ג היה לפניו צנור ואוזני התרים חלק
פי הכנים :

ד צנור ועשבים יקנח בעשבים אם
היה צריך לנקביו ואינו יכול לפנ

ה מפני השרת נימין אלא בב' אצב
אסור לפנות בשרה ניר בשבת שנ

ו ובשרה תבירו אף בתול אסור שם

שייג דין מלטול דלת וחלון ומנו

א פקק החלון כגון לוח של ארז שם
ולא הוי כמסוף על הבגין והוא ע

דהוי תוספת על אהל עראי אם עי
בכותל דמי' לנגר קצת צריך שיתק

בו ותוחבין אותו באסקופה לבטה צו
מהראשים וראוי לכתוש בו שדומה

כו ואפילו אינו קשור בדלת אלא ג
שמונה על הארץ. ואם אין בראשו צו

מונה בארץ וא"ה קשור בברית צרי
בארץ מותר ואין אסור אפ"כ שומטו

וכשנועץ אותו במפתח אינו נוקב בו
נוקב תחתיו בארץ הוי בנין ואסור ל

לא היתה איסקופה רק עשה חלל בני
בה תדיר אם היה להם ציר וניכר

לנער האיסור לצד מקום החיבה : (ג) פי'
אם מלטל בשביל שצריך היתר ויוז

שייא (א) וכו' מותר להוציא אף לכרמית
ע"פ שאלת הבס :

מן אבר דינר ביד
וחו אותו בידו

מן כרוסן כלככה :
אם ינער נמאסים
זות לכלכה ואם
שצריך לכלכה

ך למקום המעות
בכניסת שבת
נורה שמניחין על
ואף שכבו הנרות
קצה א"ל שהונח
א בסים לדבר
שהדליקו עניו
ושוב :
בסים דאין אדם

שנתקלקל וחזר

בה"ש מותר :
שאינו ראוי אף

תיכנו אבל מותר
ינעה בלי נרנד
נגיעת המוקצה :
עכרים או תינוק
או מקומו . כיון
עליו עתה רק
למטמא ולינע
יש לאסור אפי'
גד הואיק ועיקר
ז ומותר לשמש
שטא ינע בכיס
פי הכיס הפור
ינע כבגד אפי'
היה שם בשבת
נת ממנו בשבת

התיבה ואוליגן
תיבה (ג) אבל
ל נער האיסור
כחוד

אם שימלו המעות
ופיירי שלא יוכל

שלחן

א"ח דיני שבת

שלמה

סו

לחוד ינער תחילה האיסור אף אם צריך למקומו של תיבה (ג) ודוקא אם היה הדותר והאיסור
שם מבעי אבל אם היה האיסור בה"ש ובשבת רוצה ליתן הדותר שיהיה רב לא מהני . אבל
אם הנית האיסור בשבת דקוייל אין מוקצה לחצי שבת רק כ"ז שמונח מותר להניח גם בשבת
היתר רב . אבל א"ל היה היתר רב על האיסור אסור ואפי' לפתוח פתח התיבה אסור דהוי
בסים לדבר איסור ;

ח אפר שהוסק בשבת אסור ומצטרק אם נתערב בשל אתמול שיחדה (י) לעשות צרכיו בו
בטל ברוב ושוב להחמיר שיהיה ששים מן שר אתמול :

שיא דין מת בשבת ושאר מלמול מן הצד . ובו ב"ס :

א מת שמונח שירא עליו מפני הדליקה או שאר שעת הרחק מותר למטמא עיי כבר או תינוק
או בגד או כלי שמלאכתו דותרת או כסותו . ואם א"ל להיות בזריזות כ"כ מותר אף למטמא
נמור אף שהוא מוקצה (א) :

ב אין מיוזין במת שום אבר ופ"ז אם היה פיו נפתח יקשר באופן שלא יהא נפתח יותר ורא
שיסגור מה שנפתח או מקצתו ומטעם זה אין מעצמין עיניו של מת בשבת :

שיב הנצרך לנקביו במה מקנה בשבת . ובו ר"ס :

א משום כבוד הבריות התירו למטמא דבר מוקצה לקנח כגון צרורות ונייר חזק וכיוצא בזה
ואפילו בברמיות :

ב אם ירדו נשמים על הצרורות ונמבעו אם רישומן ניכר מותר ליטול משם לקנח ואין בזה משום
סותר ולא משום מוחן :

ג היה לפניו צרור ואוזניו החרס חלקים דליכא משום סכנה יקנח באוזניו החרס דראוי לכמות
פי הכדים :

ד צרור ועשבים יקנח בעשבים אם הם לחים ואם הם יבשים לא דהותכין הבשר :
ה היה צריך לנקביו ואינו יכול לפנות שרפואתו למשמש בצרור לא יקח הצרור בכל היו
מפני השרת נימין אלא בב' אצבעותיו והני כלאחר יד :

ו אסור לפנות בשדה ניר בשבת שמא יבא לאשוויי נומות דלכא שדי מן הצרור למקום נומא
ובשדה חבירו אף בחול אסור שמקלקל השדה של חבירו שדש בו :

שיג דין מלמול דלת וחלון ומנעל בשבת . ובו די' סעיפים :

א פקק החלון כגון לוח של ארו שסותמין בו החלון יכולין לסתום בו אפילו אינו קשור מעיש
וקא הוי כמסוף על הבנין והוא שיהישוב מבעי לסתום באותו דבר ואפילו על ארובה שכנג
דהוי תוספת על אהל עראי אם עשוי לפתוח ולסתום תדיר שרי . וקנה שתוחבו אצל הדלת
בביתל דמי' לנגר קצת צריך שיהקננו לכך מעיש ולא סגי בכחשבה ונגר שהוא יתר שנועלין
בו ותוחבין אותו באסקופה למטה צריך שיהיה קשור ואם יש בראשו גלוסקמא שהוא עב בא'
מהראשים וראוי לכתוש בו שדומה לכלו סגי אפילו קשור בחבל דק שאינו ראוי להיות נומל
כו ואפילו אינו קשור בדלת אלא בכריח הדלת ואפילו החבל ארוך ואינו הלוי באויר רק
שמונח על הארץ . ואם אין בראשו גלוסקמא איה קשור בדלת סגי אפילו בחבל דק ואפילו
סונה בארץ ואין אסור ואלה קשור בכריח צריך שיהיה הקשר אמוין שיהא ראוי לינמל בו אפילו מונח
בארץ מותר ואין אסור אפי' שוממו ומניחו בקרן זווית וכך נגר שאמרנו סיירי שהאסקופה גבות
וכשנועין אותו במפתן אינו נוקב בארץ אבל אם נתקלקל האסקופה וכשמכניס הנגר בחור
נוקב תחתיו בארץ הוי בנין ואסור לנעול בו אם לא שעשה לו בית יד דהוה ככלי או שמתחיל
לא היתה איסקופה רק עשה חלל בקרקע להיות ראשו של נגר שם . פתח שאין נכנסין ויוצאין
בה תדיר אם היה להם ציר וניכר שהיה להם נועלין בו אפי' הם נגררים בארץ רק שקשרם
ותלאם

מסגרת הישרחן

לנער האיסור לצד מקום התיבה : (ג) פי' שלאחר שימלמל את התיבה ממקום שצריך ינער שם את האיסור וכל
אם מלמל בשביל שצריך התותר ויוכל לנער האיסור לבדו ינער האיסור : (ד) והח"א מתיר אפר כירה
בשבת בסתמא :

שיא (א) וכן מותר להוציא אף לברמיות אם אין אפשר באופן אחר . אם רוצה למלמל המת מפני כהנים יעשה
ע"פ שאלת הכס :

Shneur Zalman, of Lyady, 1745-1813.

שלחן ערוך

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול
הגאון האלהי החסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור
גור ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא

מוה' שניאור זלמן נבג"מ

אורה חיים
חלק שני

הוצאה חדשה מסודרת מחדש ומתוקנת

ירושלים ת"ו תשנ"ג

הלכות שבת שי

רמג

8

מלהשתמש בהם תשמיש אחר המותר אבל מטה זו המיוחדת למעות אדם מקפיד עליה ומייוחד לה מקום שלא לטלטלה לתשמיש אחר והרי היא דומה למוקצה מחמת חסרון כיס שאסור לטלטלו אפילו לצורך גופו ומקומו כמו שנתבאר בסי' ש"ח (סעיף ד') ויש חולקין על זה ומתירין לטלטלה לצורך גופו ומקומה כשאר כלים המיוחדים למלאכת איסור ויש להחמיר כסברא הראשונה ולכן אין לטלטל כיס של מעות אע"פ שהוציא המעות ממנו מבעוד יום אלא אם כן עשה בו מעשה שפתחו מלמטה וסלקו מן הייחוד:

וג' ומכל מקום כיס של מעות התפור בבגד הואיל ועיקר הבגד עומד ללבוש אם הוציא המעות משם יוכל ללבוש הבגד שהכיס בטל אצלו ואפילו בכיס עצמו מותר להניח דבר בתוכו או ליטול ממנו שהרי אין הקצאתו אלא משום שאדם מקפיד עליו מלהשתמש בו תשמיש אחר וכאן אנו רואים שאינו מקפיד עליו (וצ"ע דא"כ לישתרי לגמרי):

יד' ואפילו אם יש מעות בתוכו אין איסור אלא ללבוש את הבגד גזרה שמא ישכח ויצא בו לרשות הרבים כמו שנתבאר בסי' ש"א (סעיף ל"ח) וש"ג (סעיף כ"ג) אבל מותר לטלטל את הבגד ואפילו אם הניח את המעות בכיס על דעת שישארו שם גם בשבת שנעשה הכיס בסיס להם אע"כ הבגד לא נעשה בסיס להם הואיל ואין המעות על עיקר הבגד ודבר המותר הוא שמטלטל בידיו והאיסור מיטלטל עמו מאליו בטלטול מן הצד שאין בו איסור כשאינו מטלטל בשביל האיסור אלא בשביל דבר המותר כמו שיתבאר בסי' ש"א (סעיף י"ד) אבל אסור להכניס ידו בכיס אם הניח בו המעות על דעת שישארו בו גם בשבת שנעשה הכיס בסיס להם:

טו' וכל זה בכיס שפיו כלבד תפור בחזר שבבגד והוא כולו תלוי א' אבל אם כולו (תלוי) [תפור] לארכו בבגד נעשה כל הבגד בסיס למעות שבכיס כמו הכיס עצמו שהכל אחד ואפילו אם הניח המעות בכיס על דעת ליטלם ממנו קודם השבת ושכח ליטלם מבעוד יום שלא נעשה בסיס להם אפילו הכיס עצמו אע"כ אם אפשר לנער המעות מהכיס צריך לנער מתחלה ואח"כ יטלטל הבגד לכל מקום שירצה כמו שאם היו המעות על עיקר הבגד שהיה צריך לנער מתחלה כמ"ש בסי' ש"ט (סעיף ו') כמעות שעל הכר ואפילו בכיס שכולו תלוי לא התירו לטלטל הבגד אלא כשהוא תפור בבגד (שאו הוא בטל אצל הבגד ואין הבגד נאסר בטלטול כשבילוי) אבל אם כיס מלא מעות קשור בבגד כיון שהכיס הוא כלי בפני עצמו (אינו בטל אצל הבגד ולכן) אסור לטלטל (כל) הבגד אם הניח המעות בכיס על דעת שישארו שם גם בשבת (שנעשה הכיס בסיס להם והבגד לכיס הקשור ותלוי בו) ואף אם ניטל המעות מהכיס (או הכיס מהבגד) משחשכה אסור לטלטל (כל) הבגד כל השבת כולה (כיון שנעשה בסיס בין השמשות) ואם הניחם על דעת ליטלם קודם השבת ושכח ליטלם מבעוד יום צריך לנער המעות מהכיס אם אפשר לנער ואח"כ יטלטל הבגד לכל מקום שירצה אם אינו מתכוין בשביל המעות כדי להצניעם כמ"ש בסי' ש"ט וכן אם יש מעות בתיבה שכתוך השלחן אסור לטלטל את השלחן אלא בדרך שנתבאר אלא אם כן יש על השלחן מבעוד יום דבר המותר בטלטול שאז נעשה השלחן בבין השמשות בסיס לאיסור ולהיתר ומותר לטלטלו ע"ד שיתבאר:

טז' כבר נתבאר בסי' ג' ש"ט (סעיף ד') שכלי שנעשה בסיס לאיסור ולהיתר מותר לטלטלו והוא שדבר המותר חשוב מדבר האסור אבל אם דבר האסור חשוב יותר מדבר המותר הרי ההיתר בטל אצל האיסור ואסור אפילו לנער האיסור כמו שאם היה בסיס לאיסור בלבדו שאסור אפילו לנער כמ"ש שם ו' ואם ההיתר אינו חשוב אצלו מחמת רוב עשרו אע"פ שהוא חשוב לכל העולם אינו נקרא חשוב שהכל הולך אחר הבעלים כמ"ש בסי' ש"ח ו' ע"ש כל פרטי דין זה:

יז' ואפילו אם דבר המותר חשוב יותר אם אפשר לנער האיסור בלבדו צריך לנער מתחלה ואחר כך יטלטל הכלי עם ההיתר למקום שירצה ואם אי אפשר לנער האיסור בלבדו מבלעדי ההיתר ינער גם ההיתר עמו אם אין הפסד בניעורו ואחר כך יטול ההיתר

מ ר"ף ר ירחם
ב"י
ג מ"א סק"ה
ד רמ"א סעי' ו'
ה הגמ"י פכ"ה
ו רמ"א שם
ז ב"י סס"י ש"ט
ח רמ"א שם
ט צ"מ סק"ו
ק ב"י שם
ל שם מדברי
מ הרומם הרשן
נ ס"ט
ס שהוכיח כזה מן
תוספות מ"ד ב'
ד"ה אין
ש מ"א סק"ד
ז ב"י החס"י שם
ח מ"א סק"ו
ט שם וע"י ב"י
סס"י ש"ט בשם
השב"ץ
ב מ"א שם מדין
ג מוכני בזמן
ד שהיא נשמטת
ה כ"י שבדף מ"ד
ו ב"י
ז ס"ד
ח טו"ש ס"ח
ט ומתבאר מדברי
אב"י מ"ו א'
בגלילא שגו
וכפ"י ר"ת
ה מ"א סק"ט
ו סעיף ד' וסעיף
ז"ב ופ"א שם
ח סק"ע"ט

יום כן
שלם
שאיך
משמות
באותה
באכילה
ו והרי
אנשים
לאכול
אסור
לא היו
כלל
לו אם
ונמצא
הפסד
מותר
מוקצה
ונתבאר
מוקצה
שלא
כגון
ד אחר
יול על
טלטול
ההיתר
וד יום
זו קטן
האדם
יה בין
ישראל
מעליה
טלטול
שירצה
שגם זו
ורס"ו:
ז מעות
ז עליה
לשאר
עליהם
מש

ז רבא מ"ו
 ח ר"ש
 בתנאי כלל
 כ"כ סימן ח'
 כדן הג'
 מדרכי היתר
 המוקצה
 ט ב"י
 י רמ"א ס"ח
 כ מ"א סק"ח
 ל הגמ"ל פכ"ו
 בשם (תרי"ו)
 [מהר"ם]
 ממירא רבא
 תנז' לעיל
 א פשוט
 במשנה קנ"א
 ובג' מ"ג ב'
 ב ר"י בן
 לקיש ור"י שם
 ג גמ'
 ד ב"י
 ממשמעות
 רמב"ם ורא"ש
 ה גמרא שם
 ורמב"ם פכ"ו
 הכ"א
 ז מ"א סק"א
 ו ר"א ש"פ
 סט"ו י"ט
 ח המאור פ"ו
 ח"י הרשב"א
 פ"ג מ"א סק"ב
 ט רש"י
 רמב"ם ורא"ש
 שם ור"ן שם
 י רנב"ז צ"ד
 ב' לפרש"י
 וכ"ש
 להמדרכי פרק
 כ"ה ולבוש
 כ"ח ט"ז סק"א
 כ רש"י ר"ן
 שכ"ד
 הראשונים
 ומ"מ שם
 הכ"ג בשם
 רשב"א
 ל תוס' צ"ד
 ע"א ד"ה גדול
 מ רב מ"ג ב'
 נ גמ' שם
 וכתב

ההיתר בלבדו ויחזירונו לכלי אם ירצה כמ"ש שם ואם הוא בענין שאם ינער גם ההיתר לא יוכל אח"כ ליטול ההיתר בלבדו כגון מחתה שיש עליה מבעוד יום אפר שמותר לטלטלו מפני שראוי לכסות בו רוק או צואה ויש עליה ג"כ שבדי עצים או פחמים האסורים בטלטול וצריך לו לטלטל האפר למקום אחר לכסות בו וואם ינערנו עם השברים והפחמים לא יוכל אח"כ ליטול האפר לבדו בידיו כגון שהם שברים קטנים או פחמים קטנים שאי אפשר ליטול האפר מבלעדם מותר לטלטל המחתה כמות שהיא עם האפר והשברים והפחמים למקום שירצה ט במה דברים אמורים כשצריך לאפר אבל אם אינו צריך אלא לגוף המחתה לא יטלטלנה כמות שהיא אלא ינער האפר והשברים והפחמים במקומה הואיל ואין הפסד בניעורם ויטול המחתה בלבדה:

יח' וכל זה כשהיה ההיתר שם עם האיסור מבעוד יום שבבין השמשות נעשה הכלי בסיס לאיסור ולהיתר ואף אם משחשכה ניטל ההיתר משם לא נעשה הכלי בסיס אז כיון שלא היה בסיס בבין השמשות כמו שנתבאר למעלה (סעיף י"ה) אבל אם בבין השמשות היה עליו האיסור בלבדו ומשחשכה הונח גם ההיתר עליו אינו מועיל כלום הואיל ובבין השמשות היה בסיס לאיסור בלבדו נאסר לכל השבת כולה: L

יט' אין האפר מותר בטלטול אלא כשהוסק מבעוד יום אבל אם הוסק בשבת אסור משום נולד כמ"ש בסימן תצ"ח (סעיף כ"ד) ואם נתערב אפר שהוסק בשבת באפר של אתמול בטל ברוב אם עדיין לא היה ניכר מעולם בפני עצמו כמ"ש שם: כ' תיבה שיש בה דברים המותרים בטלטול ומעות אם המעות אינן עיקר מותר לטלטלה כמות שהיא על פי התנאים שנתבארו:

שיא דין מת בשבת ושאר מלמול מן הצד וכו' מ"ו סעיפים:

א' אע"פ שהמת הוא מוקצה ואסור בטלטול אע"כ אם הוא מוטל במקום שירא עליו מפני הדליקה י מותר לטלטלו כדי להצילו שהתירו חכמים איסור טלטול י כדי שלא יבא לידי איסור חמור לכבות את הדליקה מפני שהוא בהול על מתו שלא ישרף י ומכל מקום כל מה שאפשר לו לעשות יותר בהיתר צריך הוא לעשות דהיינו י אם יש לו דבר המותר בטלטול שלא לצורך גופו או מקומו כגון תינוק או ככר או שאר אוכלין או כל כלי שמלאכתו להיות מטלטלו על ידו דהיינו שמניח דבר המותר על המת או י אצלו ומטלטל שניהם כאחד ואם אין לו דבר המותר בטלטול אם המת מונח על המטה ויש לו עוד מטה אחרת י הופכו ממטה זו למטה זו ומזו לזו עד שיגיענו למקום המשומר מן הדליקה שזהו טלטול מן הצד י והמטה לא נעשית בסיס למת הואיל ואין צריך אליה שכל עצמו אינו צריך אלא להטילו על גבי קרקע ואם אין לו מטה אחרת נושאו במטה זו או אפילו אם אינו מונח במטה מטלטלו טלטול י גמור בידיו להצילו מן הדליקה:

ב' ואם אי אפשר להצילו כי אם ע"י הוצאה לכרמלית י יש מתירין משום בזיון המת שלא ישרף שגדול כבוד הבריות שדוחה מצות לא תעשה שבתורה שהיא לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך וגו' שבמצוה זו נצטוינו לשמוע לכל דברי סופרים ואיסור הכרמלית ג"כ אינו אלא מדברי סופרים ואע"כ אם יש לו דבר המותר בטלטול י צריך להוציאו עמו כדי להקל איסור הטלטול שאף שאיסור הכרמלית נדחה מפני כבוד הבריות מכל מקום איסור הטלטול י כיון שאפשר לתקנו ע"י טלטול דבר המותר צריך לתקנו בכל מה דאפשר ואף שמוסיף באיסור הכרמלית שמוציא עמו גם הדבר המותר בטלטול אין בכך כלום שאיסור הכרמלית נדחה כבר לגמרי בהוצאת המת אבל איסור הטלטול כיון שאפשר לתקנו אין לנו לדחותו שמוטב להרבות באיסור אחד מלדחות שני איסורים:

ג' מת המוטל בחמה וירא עליו פן יסריח אם יש לו דבר המותר בטלטול מטלטלו על ידו מחמה לצל ואם לאו לא יטלטלנו כלל י אפילו להפכו ממטה למטה שלא התירו

התירו טלטול מן מטלטל לצורך ה לכרמלית שאי אפשר ע"י שיטלטל עמ

ך ואפילו אם יש להוציאו לכרמי לצל כמו שיתבאר מקום קר באותה משום בזיון המת מבני הבית אם י במקומו ויוציאים י משום כבודו של וכן אם הוא מוטל בזיון קצת אליו ה' אבל להוציא המת אינה אס לגופה כמו שנתב מן התורה דו ו' ואפילו ע"י נ עליו שבת חזק

ז' לא התירו טל אסור לטלטלם דבר המותר שלא בידיו והאיסור מ

ח' ואפילו במת אחר אפילו ה דבר המותר שכל דבר ה

ט וכל זה בטלטל או אם צריך כשמטלטל לצורך לצורך דבר אחר אותו מעליה לאו כדרכה כשאינו י' לא הצריכו י בטילין אצלו ו להניח עליו כלו

יא' מת המונח מותר לעשו

Danzig, Abraham ben Jehiel Michal

חיי אדם השלם והמנקד

עם
נשמת-אדם

יוצא לאור ברוב פאר והדר

מעוטר במעלות רבות, מוגה ומזוקק שבעתים, עם שנויי גרסאות, כהשוואה מדוקדקת עם כל מהדורות המקור שיצאו מתחת ידי המחבר ומתחת ידי בניו, (מהדורת תק"ע, וילנא; מהדורת תקע"ט ווילנא-הוראדנא; מהדורת תקפ"ה, שיצאה ע"י בני המחבר), ובהשוואה עם המהדורות המאוחרות. (כאזהרתו של המחבר ז"ע לכל יהין איש להוציא ספר חיי אדם אלא מתוך ספריו שיצאו בהגהתו).

כן תוקנו ונוספו ציוני מקורות למכביר, נכללו מחדש ותוקנו כל השמטות ושיבושי הצנזור, עם מובאות מקבילות, תורגמו קטעי הזוהר הק', נפתחו כל ראשי-התיבות, תורגמו המונחים והמלים מאידיש, ועוד מעלות חשובות בכליל היופי והשלמות.

כן הוגה, נערך ונדפס מחדש נשמת-אדם

ערוך בשני טורים ברוב פאר והדר

מהדורת פאר זו זכתה לברכתם הנלהבת של גדולי הדור והתורה, שגם סייעו בעצה ובהוראה להוציא דבר מתוקן ומפואר לזכוי הרבים.

יוצא לאור

על ידי מכון "מאורות דעת" ת. ד. 13196

סיון תשמ"ח ירושלים תובב"א

אפלו מהפסד המקצה, מטלטל הפלי עם המקצה למקום הצריך לו. וכן אם צריך למקומו, מטלטלו ועודו עליו, שכינון שצריך למקומו, אי אפשר לו לנער שם (סימן ש"ט):

ג הא דשרינן נעור, דוקא בשצריך הפלי המתר או מקומו. אבל בשביל הפסד המקצה, אסור לנער (עיין מגן אברהם סימן ש"ט סעיף קטן ה' וסימן ש"י סעיף קטן י"א מה שכתב בשם הכ"ח, ואי איכא הפסד בניעור ורוצה לומר שיפסיד המוקצה וכן הוא בהדיא בב"ח):

ד על פי הפללים המבארים נתברר, שפשהדליקו מנורה על שלחן, אסור לטלטל השלחן, שהרי השלחן הוא בסיס למנורה ונרותיה, אם לא שהיה מנח על השלחן בין השמשות לחם, דאז הוי בסיס לאסור והתר, וההתר חשוב יותר מהאסור שהרי צריך לסעודת שבת. ונראה לי, דזהו הטעם שמקפידות הנשים להניח הלחם על השלחן קדם הדלקת הנרות (ובזה מסולק תמיהת הט"ז בסימן ש"י סעיף קטן א'). ואם אינן נביאות, בנות נביאים הן. ואם נפל גר דולק על השלחן ומתירא שלא תדלק השלחן, אף-על-פי שלא היה לחם על השלחן, מתר לנער, כיון שאין דעתנו להניח המנורה כל השבת, ובמקום הפסד סמכין על זה, כדלעיל סימן א' בדין ב' (סימן רע"ז):

ה המנורה שהדליקו בו גר שבת, נעשה בסיס לנרות, ולכן אסור לטלטל המנורה אף לאחר שיכבה, אפלו לצורך גופו ומקומו. אף-על-גב דשאר כלי שמלאכתו לאסור, מתר לטלטל בכהאי גוונא, זה אסור, כיון דבין השמשות היה אסור לטלטל בכהאי גוונא משום הנרות. ומכל מקום נוהגין לטלטלו למחר על ידי נכרי, וסומכין בזה על דעת האומרים שלא נעשה בסיס, כיון שלא יהיה עליו כל השבת. ומכל מקום אם הגר מאוס עליו ביותר, המקל לטלטל על ידי ישראל, לא הפסיד, מידי דהוי אגוף של רעי (סימן רע"ט):

ו ולכן גם כן מתר לנער המפה שמנח עליה קלפי אגוזים, ולא אמרינן דהוי בסיס, משום שלא היה עליה בין השמשות. ועוד, דאפלו בשעה שמניחן שם אינו חושש להיכן יפלו. ודוקא נעור, אבל אסור להגביה המפה עם הקלפין. ואם יש גם כן פת על המפה, מתר להגביה להמפה ולטלטל עם הקלפין ולזרק הקלפין. דכיון דקלפין אינן חשובין כלל, בטלים לגבי פת. ואפלו לא היה שם פת, מתר להניח שם פת כדי לטלטל אגבן הקלפין (מגן אברהם סימן ש"ח סעיף קטן ג', ועיין ביצה כ"א עמוד ב' תוספות ד"ה "עושה", ועיין ט"ז סוף סימן ש"י סעיף קטן ח'):

ז כבר בארנו, שאם היה בסיס לאסור ולהתיר, אם היה ההתר חשוב יותר, אזי בטל האסור לגבי ההתר. ואם האסור חשוב לו יותר, בטל ההתר לגבי האסור. ולכן תבה שיש בה דבר המתר לטלטל וגם מעות, אם המעות אינם עקר וצריך לטלטל התבה עם הדברים המתירים, אם אפשר לו שיקח משם דברים המתירים, לא יטלטל התבה.

ואם אי אפשר לו לטלטל אלא על ידי פלי זה, שאם יקח אותם מן התבה ימאסו או שיפלו לארץ ויטנפו, אם יכול לנער המעות מן התבה, ינער. ואם אי אפשר לנער מפני הפסד כדלעיל סימן ב' או שצריך למקום התבה, מתר לטלטל התבה כמו שהיא ואין צריך לנער (ש"י):

ח הנה האסור וההתר שניהן חשובין או שניהן אינן חשובין, נראה לי דאסור (ש"י):

ט כיון המיוחד למעות התפור בפגד, אם אין בתוכו מעות, בטל לגבי הפגד ומתיר ללבשו. ואם שכח מערב שבת ויש בו מעות, ילך למקום המשתמר וינער שם, דכל זמן שהמקצה בידו אינו מחויב להשליף מידו תכף אלא מתר לילף למקום שירצה להניחו שם (ועיין בכלל הקודם סימן ט"ז, שדין זה צריך עיון). ואם אי אפשר לו לנער, מקל מקום מתר לטלטל הפגד, בין שהמעות אינו על עקר הפגד, ואם פן בטל הכיס לפגד. אבל אסור ללבשו, שמא יצא בו לרשות הרבים. ואם הוא בדרך, עין לעיל פלל נ"ד סימן ה'. והוא הדין אפילו הניח בפיס מעות בכונה, מתר לטלטל הפגד, אבל אסור להכניס ידו בפיס, דהפיס הוא מקצה פדין בסיס. אבל בשכח, מתר להכניס ידו בתוכו, ולא נעשה בסיס כדלעיל (ש"י):

י וכל זה, בכיס התפור בפגד, וכן תבה שבשלחן שקורין "טיש-קעסטיל" (מגרה) המיוחדת למעות וכיוצא בו, ועשוי בענין שאי אפשר להוציאו לגמרי מן השלחן, ואם פן נתבטל לעקר הפגד ולשלחן. אבל כיון מעות הקשור בפגד, וכן התבה אם יכולין להוציאו לגמרי מן השלחן, ואם פן כל אחד ואחד פלי בפני עצמו, לא נתבטל לפגד

נשמת אדם

א) מה שכתב המ"א בסי' ש"פ ס"ק ד' בשם התוס' דהטעם דא"צ ליקח הפירות מכלכלה הוא משום טירחא, באמת מלשון התוס' קמ"ב ד"ה הי"ג משמע כדבריו, אבל כפי שנדפס בש"ס שלנו דברי התוס' ד"ה ונשדינהו דהטעם פן יפלו לארץ וא"כ גם דברי תוס' יתפרשו כן וכבר השיגו בת"ש:

ב) כ"כ בת"ש ולא כתב שום ראיה לזה, ודברי הש"ע שהוא כלשון הטור בסי' ש"י סעיף ה' לכאורה היוזקים סותרין אהדדי. והנה הב"י כתב ומש"כ רבינו וכגון שדבר המותר חשוב כו' למד כן מדאמרין דף מ"ז ה"ו מטלטלין כנונא אגב קטמא ואע"ג דאיכא עליה שברי עצים מיתיבי ושרין שאם יש בה שברי פתילה שאסור לטלטל (פירש"י ר"י ור"ש שנחלקו בנר ישן) אמר אב"י בגלילא שנו, פרש"י בגלילא שחשבה להם שברי פתילה שאין בגד פשתן מצוה להן הלכך לא בטלי נעשה נר בסיס להם, ור"ח כתב דאין נראה אלא ה"פ בגלילא שנו שהיה להם רוב שמן ולהכי לא בטלי שברי אסור

פתילה אגב שמן, ודברי רבינו כר"ח עכ"ל הב"י. ומ"ש ודברי רבינו כר"ח לא זכיתי להביתם ונעלמה ממני כוונתו וצ"ע. והנה לרש"י שכתב שהפתילה חשוב להם משמע ודאי דאפילו גם השמן חשוב אפילו הכי אסור, ומכ"ש לפי מה שכתבו תוס' דגם שמן לא היה להם וא"כ שניהם היו חשובין מוכח דאסור. ולר"ח שכתב דהיה להם לרוב פשתן וגם שמן, וא"כ שניהן אינן חשובין ואפ"ה אסור וא"כ משמע דאם שרין בחשיבות אסור. ואפשר דכוונת הב"י דלרש"י משמע דתלוי החשיבות באיסור דאם האיסור חשוב אזי אסור אבל אם אין האיסור אשוב אע"ג שגם ההיתר אינו חשוב מותר, אבל לר"ח שכתב כיון דההיתר אינו חשוב אסור משמע אע"ג דגם האיסור אינו חשוב מ"מ אסור ולא כרש"י, והטור כיון דנקט תחלה כגון שההיתר חשוב לו משמע דוקא כשההיתר חשוב אצלו מותר אבל שניהן שרין אסור, ואף שמסיים אבל אם האיסור חשוב לאו דוקא אלא ה"ה בשניהן אינן חשובין אסור

ולשלחן, ואם יש בתוכם גם רק איזה פרוו פרוטות (ג) (שו) יא נראה ל לחם וספינים דה"ט יש-קעס קעסטיל" הו ומכל שכן פיו ברגלי השלחן על-פי שאין בלא רגלים.

ג) נ"ל דזה דו שירי ובשבת מ"ז דכיון לגבי כוס אע"ג דו הוא אדם שאינו ודוקא אם אינו ד כתב המ"א מותר הכלי עכ"ל, ואף המ"א. ולכאור' מן ומותר לטלטל המו לטלטל, וכן לשון אבל אם אינה נע בשידה מעות מה השידה ממקומה בפירושו שם, אבי דהרמב"ם מתיר לו לא זכיתי להביתם ואמנם סוף דבר כנשמט ואין גורדין אותה נראה לכאור' דמו מסיפא דבאינה נ ואפ"ה כיון שאין השידה לדעת מ" וא"כ קשה למה המוכני אסור דכי השידה אדרבה

המשחק, או שהשתמש בו כדי ללמד צורת האותיות או לא הו"ל מוקצה.

טו. התיבת סבון אם היא מוקצה

שאלה: אם התיבת סבון דנקרא זייף דינה כמוקצה. תשובה: סבון זה הו"ל מוקצה דלית ליה שם כלי.

טז. אם דפי פירוטומת לקנייות היו מוקצה

שאלה: אם עלון וניירות (סירקולער בלע"ז) המכריזין על קניות שונות דינם כמוקצה. תשובה: ניירות אלו הו"ל מוקצה ולית ליה שם כלי, אע"פ שרוצה להשתמש בניירות אלו, כגון לכסות הריצפה או להניח עליהם דבר. כיוון דדרך בני אדם הוא לזרוק ניירות אלו.

74 יו. איך דינם השיבות דבר, לעניין כלי שיש עליו דבר המותר ודבר האסור שמותר לטלטלו אם המותר חשוב יותר

שאלה: דבר שבסיס לדבר האסור ולדבר המותר, דאולינן בתר דבר החשוב (סימן ש"י סעיף ח'), האם דבר החשוב הוא לפי שוויוו וערכו, או לא. למשל, מה דין סידור תפילה ומאה דולר, המונחין על גבי בסיס. תשובה: דבר החשוב לא דייננן רק לפי שוויוו, דוודאי באופן דסידור וכסף יש לסידור חשיבות יותר מכסף. ואם יש לו משקפיים ומעות ע"ג בסיס, כיוון דצריך הוא למשקפיים מייד, הו"ל משקפיים כדבר חשוב לגבי מעות. ולא משנה כמה אלפי דולר מונחים כאן, כיוון דצריך עכשיו את המשקפיים יותר מהמעות. אכן אם יש לו עוד חג משקפיים, ולא צריך משקפיים אלו כעת, חשיבי להו מעות כדבר החשוב. ואם היה לו כיכר והיו רב על הבסיס, אולינן בתר הכיכר כיוון דצריך להאי כיכר בשבת.

יח. ההזרת גלגל למקומו בשבת

שאלה: כסא גלגלים, וכן שאר כלים שיש להם גלגלים, אם מותר להחזיר גלגל שנשמש מכלים אלו בשבת

תשובה: אסור להחזיר גלגל זה שמא יתקע (סימן ש"ג סעיף ו), אע"פ שאין מהודק ע"י ברגים, כיוון שיש לחשוש שמא יהיה רפוי ויבוא להדקו (ולפי זה כיוון שאסור משום שמא יתקע, יהיה הגלגל אסור בטלטול).

יט. קטלוגים של בתי מסחר אם הם מוקצה

שאלה: ספרי מסחר וקטלוגים, שיש בהם תמונות ומחירים של חפצים וכלים שונים (למשל קטלוג חברת סירס) אם הם מוקצה בשבת. תשובה: ספרים אלו הו"ל מוקצה כיוון דמיוחדים למסחר. ואם משתמשים בהם בחול לשיבת קטנים עליהם, לא הוי מוקצה.

כ. טילטול כפתור שנפל מבגד

שאלה: כפתור שנשמש מבגד אם מותר לטלטלו, ואי נימא דמותר בטילטול האם דווקא הראיין לצור ע"פ צלוחיתו, או דכל כפתורים מותרים בטילטול דחשיבי מוכן אגב הבגד.

תשובה: כל הכפתורים הו"ל מוקצה, דאין הדרך בזה"ז לצור ע"פ צלוחיתו בכפתור, ול"ד לדין דלת דנתפרק (סימן ש"ח סעיף ח'), דבדלת אית ליה להדלת איזה תשמיש. אכן אם יש לו איזה השתמשות בכפתור או לא הו"ל מוקצה.

כא. אם ציפורי שיר הן מוקצה

שאלה: צפורים קטנים שמצפצפין וקטנים משחקין עמהם, האם דינו כמוקצה, דבתוס' שבת דף מ"ה ע"ב ד"ה האם התיר הר"ר יוסף לטלטל אפרוח חי, החזי לשחק בו הנינוק.

תשובה: כל בעלי חיים הו"ל מוקצה, אפי' באותן שהתינוקות משחקין בהן - אלא א"כ הם מיוחדים לשעשועים (פטעס).

כב. אם מותר להזיז מאזורר כדי שלא ישיב עליו רוח

שאלה: מאזורר (וענטילאטור) שפועל לכונן אהר בחדר ומנשבת הרוח עליו, האם מותר לסלקו לצד אהר כדי שלא ינשב עליו, אם הו"ל בגדר טילטול דצורך גופו ומקומו.

תשובה: מותר לטלטל דחשיב כדון לצורך גופו.

כג. טילטול נייר חלק לצורך גופו ומקומו

שאלה: אם מותר לטלטל נייר חלק לצורך גופו ומקומו. תשובה: אסורין בטילטול דנייר חלק לא חשיב ליה כלי.

כד. אם כלי שאסור לפותחו בשבת הוי מוקצה

שאלה: בקבוק או קופסת שימורים הסגורים ואסור לפותחן בשבת, אם דינם כמוקצה.

תשובה: לא הו"ל מוקצה כיוון דיכול לומר לנכרי שיפתחנו עבורו (וראה מש"כ בא"מ אורח חיים ח"ד סימן ק"ט סעיף ה'), שבפתחו נכרי לצורך ישראל אסור באכילה, וצ"ע. ואולי כהגתו שכיוון שאם יהיה צורך גדול יוכל לומר לנכרי לפתח הקופסא, לכן לא הוי מוקצה. ובעל פה אמר שכיוון שיש פוסקים המתירים לפתחו, הוי רק ספק מוקצה דרבנן ומותר.)

כה. אם צריך לכסות כפתור של שעון אלקטרוני בשבת

שאלה: שעון אלקטרוני אשר מראה את הזמן תמיד בלא לחיצת כפתור, אם מותר לטלטלו בשבת. וכן אם יש לשים כסוי או איזה היכר על כפתור השעון.

תשובה: מותר לטלטלו, ואין צריך שום חי הכפתור. וכל דין היכר שהוזכר בגמ' (ריש כ"ד דקא בא"ש עצמו, מתמת שמא יחתה. אבל בדבר הוא אש ממש, לא נאמר דין היכר. ולכן אין דין או היכר על כפתורי חשמל שבקיר. אכן אם הושג יבוא ללחוץ בכפתור מוטב שישים כסוי או חי הכפתור.

כו. בגדים שהיו לחים בערב שבת, אם הם מן השבת

שאלה: בגדים שהיו טופח ע"מ להטפוח שבת ותלאן על הכל כביסה (קלאס ליון) לייבשן, אם מותר להורידן בשבת, כשבשעת תליית הבגד ראויין להתייבש בשבת.

תשובה: אם בשעת תליית הבגדים בע"י ראויין בוודאי לגמור הייבוש בשבת הו"ל כגמר אדם (ביצה כ"ז ע"א) ולא הו"ל מוקצה. אכן אם בבית בגדים רטובים, ולא תלאן להתייבש, ושכח על בגדים אלו, אע"פ שראויים להתייבש בשב דינם כגמרו בידי אדם, ומוקצים הם.

כז. משחקי ילדים שיש בהם בניין וסתירה

שאלה: משחקי ילדים של קוביות, או ה מחלקי פלאסטיק או מתכת או עץ, שהילדים נכמו"כ סוהרים, אם הם מוקצה.

תשובה: אין ליתן לילדים שישחקו במשחק בניין וסתירה, אכן אין דינן כמוקצה כיוון שד משתמשים בו בעצמון.

כח. טילטול פמוטים שלא הדליקו בהם בשו

שאלה: אם מותר לטלטל פמוטים (לייכטער) אם לא הדליקו בו באותו שבת כלל. (ובערך ד סימן ש"ח סעיף כ"ג מצאתי שאסור בטילטול אפי' גופו ומקומו, ולא הזכרתי דברי הערוך השלחן בפ שליט"א.)

תשובה: הו"ל ככלי שמלאכתו לאיסור, לטלטלו לצורך גופו ומקומו.

כט. פמוט העשוי מחלקים המורכבים יחד עי בורג

שאלה: הראיתי לכב' מרן שליט"א פמוט הו לשני פרקים, ומתחברים שני החלקים ע"י בורג בלע"ז. אם דינו כמנורה של פרקים (סימן רע"ט נ ואסור לטלטלו.

תשובה: מותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו חשיב כמנורה של פרקים וחדקי.

אויט תי"ט ת"ק ג' ס"ו כ"ז

Noivirt, Yehoshua

שמירת שבת כהלכתה

כולל

דיני שמירת שבת ויום טוב
בשים לב לבעיות שהתעוררו בזמננו

מאת

יהושע ישעיה גויבירט

מהדורה חדשה, מתוקנת ומורחבת

בית מדרש הלכה, מוריה

ירושלם עיה"ק תובב"א

אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא

נז. (ז) אין הבסיס נאסר בטלטול אלא אם עצמו (רז). אבל אם הניחו על-גבי דבר ה' בשפתו העליונה לבגד (ראה להלן סעיף הטפל לבדו (רי)). אבל העיקר מותר בטלג נז. ועתה נבאר את פרטי ההלכות בענין שונות.

נח. הניח מוקצה על מכסהו של כלי או ש' כל בין-השמשות (ובאופן שהכלי משמש או הארגו נהפכים לבסיס למוקצה ואסורים המוקצה (על-ידי נכרי וכדו') (רי). ואסור הכלי או מן הארגו כל חפץ או אוכל (ריא) אינו נחשב לבסיס, ואם ישנה אפשרות לו חבית יין שמתוקן בה ברו, או שהמכסה עם הסירו (וכדו'). מותר להוציאו ולטלטלו (ריב)

נמ. פמוטות שעל-גבי השולחן. שהיו בהם הרי השולחן נהפך לבסיס (ריד) לפמוטות)

(רו) סי' שי במ"ב ס"ק כט וילא. (רי) שם ס"ק לא. (רט) סי' שט סעי' ד. (רי) ש' יש בתוך החבית יין, ג"כ אסרינן, דפי החבית סי' קיב בבדו"ש ס"ק ב, ועיין להלן הערה ריב. ס"ק כ, שאם מונח המוקצה ע"ג הכלי, כמו ב' מונח המוקצה בתוך הכלי נעשה בסיס רק החלק ע"ש. (ריב) תהלי"ד סי' שט ס"ק ז, ושמו צ"ע, ובשלמא היכי דאיא להוציא ממה שבפנים וכל החבית נעשית בסיס למוקצה, אבל היכי ד נאמר דרק המכסה נעשה בסיס לאיסור, ואילו הו' כי לכל אחד יש חשיבות בפ"ע, עכ"ד, וכן מצאו ע"ש. ויש להוסיף, דבכה"ג שאפשר להוציא היין נקרא בסיס למוקצה, ולכאורה זהו ספקו של הפ"מ ס"ק כח, ועיין להלן הערה רלב. (ריג) די הפמוטות על השולחן, כי הרי זהו מקומם, (ריז) ונראה דדין זה אינו אמור אלא לגבי נרו בטלים לשלהבת, אבל כל שהדליקו את הנרות ב מקפיד עליהם ומיוחד להם מקום, ואי"כ דינם (גם) עיין מנחת יו"ט סי' צט ס"ק א ד"ה עוד יש, ועי' על השולחן דבר שהוא חשוב כנגד השלהבת והפ"מ שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דבמקומות ש' הדליקו בהם בשבת, אין עליהם איסור מוקצה, ומ' שהיא עיקר המוקצה, ולא את הפמוטות שהם רי

בלבד, או אפילו נמצא עליו גם דבר המותר בטלטול — אלא שהמוקצה חשוב לו יותר מן ההיתר (קצט). אבל אם נמצא, עם כניסת השבת (ר). על הדבר המותר גם מוקצה וגם דבר המותר בטלטול (רא). והדבר המותר בטלטול חשוב לו יותר מאשר המוקצה (רב). כגון שהדבר המותר נחוץ לו לשבת, וכדלהלן סעיף גט, אין הדבר המותר נהפך לבסיס (רג). ומותר לטלטלו וכפי שמבואר לעיל סעיף מז. ודין זה נאמר אפילו אחרי שהוסר הדבר המותר בטלטול במשך השבת, והמוקצה בלבד נשאר על הדבר המותר (רד).

ולא רק אם המוקצה והדבר המותר בטלטול מונחים שניהם יחד על הדבר המותר, אלא גם אם אחד מהם מונח על הדבר המותר, ואילו השני תלוי בו מן הצד או אפילו בתחתיתו, כי גם אז דין אחד להם (רה).

(קצט) סי' שי סעי' ת. (ר) ויל"ע, אם הניח מוקצה מבעו"י ע"ג דבר מותר, אלא שהיה בדעתו להניח לצדו, לפני שבת, גם דבר מותר שהוא חשוב, כך שאין בו משום בסיס לדבר האסור, ושכח להניחו, אי הוה בסיס או לא, מפני שלא כוון שיהא המוקצה מונח שם לבדו, ושמעתי מהגרש"ז שליט"א, דמסתבר דמכיוון שאינו רוצה שהבסיס יהיה למוקצה בלבד, אלא גם לדבר המותר שהוא חשוב יותר מהמוקצה, דדינו שפיר כשכח, עכ"ד, ועי' שו"ת אג"מ א"ח ח"ג סי' נא. (רא) עיין מנחת שבת סי' פט ס"ק כ, שנסתפק אי בעינן שיניח ההיתר מע"ש מדעתו, דומיא דאיסור דלעיל סעי' נא, או שמא די בכך שההיתר נשאר שם מחמת שכחה, ע"ש שמוכ"ח לקולא, ומהגרש"ז אויערבך שליט"א שמעתי, והיה בבסיס לדבר האסור והמותר, דאף אם גמר בדעתו ליטול ההיתר לפני ביה"ש, ושכח ליטלו, דאפי"ה לא נעשה בסיס לאיסור לבדו, עכ"ד. (רב) סי' שי סעי' ח, ועי' במ"ב ס"ק לג, ובכל זה אזלינן בתר הבעלים, אם להם האיסור וההיתר חשובים או לא, ועי' דאם שוה חשיבות המוקצה והדבר המותר, כי או נהפך הבסיס לאיסור, ועיין קצוה"ש סי' קיב בבדו"ש ס"ק כא. (רז) סי' שי סעי' ח ובמ"ב ס"ק לג, ולפ"ו נראה דאזלינן בתר חשיבותא בעיני האדם באותה השעה, וכמו שמצינו לגבי לחם שהוא חשוב יותר מהמנורה שעל השולחן, מכיון שצריך את הלחם לסעודת שבת, היא כלל סו' סי' ה, ועיין להלן הערה רטו. וא"כ מסתבר, דאם מונח על השולחן סכום כסף יחד עם דבר של היתר, ליא שנלך אחרי כמות הכסף וערכו, אלא אמרינן, מה חשוב לאדם יותר באותה השעה, ואם כעת הדבר המותר חשוב לו יותר, אין השולחן נהפך לבסיס, גם אם שווי הכסף הוא גדול, ועיין סי' רעז במ"ב ס"ק יח, ולשלהבת יש חשיבות ובעינן לבטל כנגדה, וצ"ל דחשיבותה מתבטאת בשימוש באור המאיר את החדר, ולכן בעינן חלות כנגד השלהבת, שבודאי מוטב שיהיה לו לחם לאכול, אפי' אם יצטרך לשבת בחושך, ועיין קצוה"ש סי' קיב בבדו"ש ס"ק כד, ומהגרש"ז אויערבך שליט"א שמעתי, דאם יש בבית אור של חשמל, דאז אין כל חשיבות לנר רגיל, אולם נרות שבת שמברכים עליהם, וודאי שכל אדם רוצה מאד בהדלקתם, אולי הם חשיבו טפי אף שבלא"ה יש הרבה אור בבית, עכ"ל. (רי) שו"ע הרב סי' רעז סעי' ה, וכן משמע מלשון המ"ב שם ס"ק יח (כיון שהיה מונח עליו הלחם שצריך לשבת, והרי דעתו לאכול את הלחם בלילה), וכ"ה בביצה ב א ברש"ש על תודיה ובית הלל, ועי' סי' רעט בפמ"ג א"א סוס"ק יז, ולדעתו בעינן דוקא שההיתר יהיה מונח על הבסיס בשעה שמטלטלו, ואפי' לקח את ההיתר ושוב הניחו, מנחת שבת סי' פט ס"ק ת, ועיין תהלי"ד סי' רעט ס"ק ב, ועיין שו"ת משנה הלכות ח"ה סי' מט, ועיין מנחת שבת סי' פט ס"ק ז, שמביא מחלוקת בדבר, ומסקנתו דבמקום שאפשר, ראוי להחמיר, ובפרט בדבר שאין בו הפסד, ועי' עוד. (רה) מהא דסי' שי במ"ב ס"ק לא ועי' בשעה"צ ס"ק כח.

בעהש"ה

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)

הלכות מוקצה

*

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - ש"ב)

*

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ז"ח, וש"ס

ברוקלין נ.י. - אלול תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

להוציאה מהשולחן בשבת דהתפיסה חשיב כתקוע, ובדבר תקוע קיי"ל שיש בנין וסתירה בכלים מסתבר דחשיב כאי אפשר להוציאה דאין השולחן נעשית בסיס להתיבה [וכמו שנוטה בס' תוס"ש (סוסקט"ז) דכמו כן נמי אם הכיס 'קשור' להבגד בקשר של קיימא (אבל לא תפור) דדינו כתפור (אלא שכתב כן בלשון אפשר, וצע"ק על המחצהש"ק שמביא משמו שמספק"ל בדבר)]. ובפרט שזה מקומה הקבוע וכיון שאינה נשמטת בטילה לעיקר השולחן (ומה שמונח עליו כמונח על דבר הטפל להשולחן).

ובעיוני ראיתי לבעל שו"ת שבט הקהתי דבכה"ג לא חשיב חיבור (פי' והשולחן נעשית בסיס איליו), וכ"כ בס' נחלת ישראל (פי"ב הערה נ"א) כמו כיס מעות שאינו תפור להבגד אבל מחובר להבגד עם סיכה אע"ג שהורדתו מהבגד הוא רק ע"י שיפתח הסיכה עיי"ש, ויש לחלק דשם לא נתבטלה להבגד אלא עשויה להורידה בכל עת אבל הכא נעשה כדי שיהיה חיבור, ועדיין צ"ע.

☆☆☆

סימן תקס"א

שאלה - פושקע (קופסת צדקה) עם מעות שהיה מונח על הבימה (שולחן הקריאה) בכניסת השבת אם נעשית בסיס להמעות, ומהו כששמש הביהכ"נ הניחו שם (בער"ש שחרית).

תשובה - יש להתיר להזיז הבימה [אבל הפושקע אסורה בטלטול]. לא מיבעיא אם איש א' מן המתפללים שמוהו שם דמסתבר דלא הוי בסיס שההוא אין לו רשות על נכסי הקדש להקצותו, ודמי למש"כ הרמ"א (בסי' ש"ט ס"ד) שאם איש זר הניח חפץ של מוקצה על דבר אחר שלא מדעת הבעלים לא נעשה בסיס לדבר האסור, שאין אדם אוסר חפץ של חבירו.

בלע"ז, פלטות של עץ) מהו אם השולחן העיקרי נעשה בסיס לאיסור שיטלטלו (יוציאו ויכניסו) את החלקים הניתוספים, שחלקים אלו אינם מחזקים ומעמידים את השולחן כלל [אבל אם מונח מוקצה על א' החלקים עיי"כ נעשה גם עיקר השולחן בסיס להמוקצה, שכולו מחזקת המוקצה, כל שכן שאם מוקצה מונח על חלק א' מן השולחן שגם השני נעשה בסיס (ויהא אסור להרחיב השולחן) כיון שהוא חלק בלתי נפרד מן השולחן].

שאלה - שולחן (או נאכט-קעסט"ל) שיש לו תיבה 'הנשמטת' ובתוך התיבה מונח דברים המותרים ועל גבי השולחן מונח מנורה, אם השולחן חשיב בסיס לאיסור ולהיתר מצד דבר המותר המונח בהתיבה.

תשובה - יש להקל. תלוי במה שכתבנו בס' תקפ"ו בנוגע אבן שעל פי החבית ויש יין בהחבית ע"ע, וכתבנו שם שיש להקל.

☆☆☆

סימן תק"ם

שאלה - תיבות שבשולחנות שצריכין לעשות איזה פעולה (קטנה) כדי שיוכלו להוציאו להגמרי מהשולחן (שהוכנס באופן שנאחו בהשולחן וצריכין להגביה המניעה שיוכלו להוציאו לגמרי) ויש דבר מוקצה בהתיבה אם כל השולחן נעשה בסיס להמוקצה (כדין תיבה הנשמטת).

תשובה - באופן שאסור להוציאה בשבת בטילה להשולחן והשולחן לא נעשה בסיס [והתיבה עצמה בכל אופן הוי בסיס]. אם לאור ההלכה אסור

אבל
פמ"ג
מעות
מונח
אם
יהיה
בסיס
ובס'
בסי'
תיבה
גוף
זיתר.
בסיס
תחת
נשית
נפרד
ה על
יבה)
מטח
לחן).
כיס
הכיס
הכיס
שכמו
בפני
עדיף
נרות
לא
נ"ט).
קצה
בסיס
ולות
יו"ט

שהדלת לא נעשה לכך (ונימא שבספר) דהדרך הרבה פעמיני ספר, כגון כשמפסיק לימודו במקום שעומד שם שיוכל ב שעומד שם, או שמעיין בא שיוכל בקל למצוא.

ספר שהצניע בתוכו

אל"ע ספר שהצניע בתוכו ו כלל לקריאה, שממיל האם נעשה כל הספר בסיס להיתר שלא נתן שם את הע מעמד שם (שהרי אינן ראוי משימו שם כדי שלא יתגוללו ויתבזו, ואין לו שום תועלת ו אדרבה הנוחנו לשם יודע שיפ אלא שמחמת אין ברירה משי על קדושתו (ואילמלי היה ו אחרת היה משימו שם, לא בר לאו שם בסיס יקרא, ועוד ש שום חשיבות וכמ"ש"כ בקדמ נעשה בסיס לקליפין ועצמות, נעשה בסיס לאיזה פרוטות ש בסי' תקצ"ה משכ"ב, שו"ר נג ח"ב ע' תרכ"ו) דלא נעשה

ובמו כן נראה לגבי חו והצניעהו בתוך

☆☆☆

סימן תקו

שאלה - הצניע דף רי הספר נעשה

תשובה - לא, ומותר

זמנינו דנו מהו נ בתוך ספר (כדי שיהא מוכן לו חידו"ת) אם הספר נעשה בסיס

סימן תקס"ב

שאלה - נתן עט בתוך ספר (כדי שיהיה לו לסימן היכן הוא עומד) מלפני השבת על מנת שנשאר שם עד לאחר השבת אי הספר נעשה בסיס לדבר האסור.

תשובה - לא, ומותר לטלטלו אפילו מחמה לצל. לקחתו כדי ללמוד

בו בודאי דמותר דאף את"ל דנעשה בסיס הו"ל לכל היותר כשמל"א (כהעט) שמותר לטלטלה לצורך גופו ומקומו, אלא השאלה לטלטל הספר שלא לצורך או כדי להצניעו.

כשהאיסור ניתן שם לשמש את ההיתר

אמנם נראה שלא נעשה בסיס כלל, א' מאחר שהספר לא נעשה לשמש העט להצניעו, רק להיפך נתן שם העט כדי לשמש תכלית הספר שיהיה לו לסימן היכן להמשיך לימודו, ודמי לכיסוי קדירה שעשוי מדבר המוקצה (תבן או גיזי צמר) וכן קדירה או מאכל שהצניעו תוך הקרקע ונתן עליו עפר, שהקדירה לא נעשה בסיס לדבר האסור כדקיי"ל בסי' רנ"ט סוס"א (לענין קדירה שטמנו בגיזי צמר המוקצין) ובמג"א שם (סק"ו וסק"ט, ומ"ב סק"ט וסקט"ו) ובסי' שי"א רמ"א ס"ח (עיי"ש במג"א סק"ג ומ"ב סק"ט) והטעם כנ"ל שלא נתן שם הקדירה לשמש את המוקצה, רק המוקצה ניתן שם לשמש את הקדירה ההיתר, וכבר הארכנו מזה לעיל בסי' תקמ"ג, ועוד שדעת הפמ"ג שבכלל לא שייך ענין בסיס רק למוקצה מחמת גופו לא לכשמל"א, וכן מיקל בסי' ישועות יעקב [אבל בערוה"ש ובתהל"ד ס"ל דשייך בסיס אף לכשמל"א] וממילא שמותר לטלטל הספר כדי להצניעו, והארכנו לעיל בסי' תקמ"ה במחלוקת זה, ועוד כיון שספר אינו עשוי כלל שיחזיקו בתוכה הפצים אינה נעשית בסיס לעולם.

מיהו בזה לא שייך סברת הטור ברסי' רע"ז דדלת לא נעשה בסיס לנר שעליו משום

אל"א נראה דאף אם שמש הביהכ"נ שמו שם דג"כ לא הוי בסיס, שהדבר ידוע דאין הפושקע שייכה שם, רק בימות החול משימים אותה שם כדי להקל על השמש המאסף בו, ואף את"ל שמקומו המיועד להיות שם כדי שהמתפללים ימצאוהו בנקל באמצע התפלה (שיוכלו לזרוק בתוכה מעות לצדקה קודם התפלה או בשעת אמירת פסוקי ויכרך דוד), אבל בשבת שממילא אין משתמשין בו מקומו במקומו המיוחד להצניעו שם אחר התפלה, לא בגלוי על השולחן, ובודאי שאינו אלא בבחינת שכחה ששכחו מליטלו משם, כמו בכל יום אחר גמר התפלה שמצניעין אותו, ומה עוד שהמעות שבתוכה צריכין שמירה, ואין זה שמירה להניחו החוצה משך כך המעל"ע של יום השבת, ממילא שמוכן לכל שרק שכחוהו שם, גם יש לדמותו למה שכו' האחרונים דמעות המונחין בכגד של שבת לעולם חשיב שוכח, שאין בדעת האדם שדברים המוקצין יהיו מונחין בכיסי בגדי שבת שלו.

שהפושקע עצמו ודאי בסיס להמעות

ופשוט שעצם הפושקע ודאי שנעשה בסיס להמעות שבתוכה, ואסור ליטלו כדי להצניעו (ועוד שהוי טמ"ה צ לצורך דבר האסור) ואפילו מונחת במקום הקריאה אסור ליטלו כדי לפנות מקומו בשביל קרה"ת, אבל רשאי לטלטלו בגופו (אחורי ידיו) לא מיבעיא לצורך דבר המותר (שיוכלו להניח שם הס"ת) אלא אף לצורך דבר האסור (להצניעו שלא יגנובו משם המעות) לפ"מ דנקטינן דטלטול בגופו מותרת אף לצורך דבר האסור (ע' בדברינו בס"ל).

ודע שאפילו אם רוקן מער"ש כל המעות מהפושקע נשאר על הפושקע דין כשמל"א כיון שמיועדת למעות (כדין כיס) אלא שבכ"ה מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו (לצורך קרה"ת) אבל לא מחמה לצל.

☆☆☆

שבת, אבל אחר צאה"כ הבחין שטעה שלא היה שם אוכל מצרכי שבת אם השולחן נעשה בסיס להנרות.

תשובה - יש לאסור. יש לדון בכה"ג שהיה דעתו, ששני הדברים יהיו מונחין על השולחן ההיתר והאיסור, אלא שבעלמא בכה"ג שעשאו בסיס לשניהם ההלכה קובע דאזלינן בתר החשוב יותר, ואם ההיתר חשוב יותר מן האיסור נעשית בעיקר בסיס לדבר האסור ומותר לטלטלו (או מפני שהאיסור בטילה להיתר), וממילא שאף אם כוונתו היה שיהיה ג"כ בסיס להיתר מ"מ מאחר שבפועל היתה השולחן בסיס רק להאיסור ולא להיתר (שלא היה שם) ממילא חשיב בסיס להאיסור גרידא, מיהו טעם שהוקצהו מדעתו לא שייך בכה"ג שלפי דעתו יש שם היתר חשוב יותר, ואולי תלוי במחלוקת שבדברינו בסי' תקס"ח אם הניח איסור והיה ככוונתו להניח שם גם היתר אלא שלמעשה שכח להניח שם ההיתר וכתבנו שרבו האוסרים.

☆☆☆

סימן תק"ע

7 ← **שאלה** - בסיס מער"ש לאיסור ולהיתר כששוויות של שניהם 'שוין'.

תשובה - רבו האוסרים. מבואר בשו"ע סי' ש"י ס"ח דבבסיס לאיסור ולהיתר אם האיסור חשוב יותר מן ההיתר אסורה בטלטול (שההיתר בטל להאיסור) ואם ההיתר חשוב יותר מהאיסור מותרת, ויל"ע מהו בשניהם שווין (שיש משמעות סותרות מרישא לסיפא), ולכאורה מלשון השו"ע (ושו"ע הרב ט"ז) שכתוב בפנ האיסור משום דההיתר בטל להאיסור, יש לדייק שזהו עיקר האיסור, דהיינו משום שהאיסור שוה יותר מההיתר בטילה איליו, וממילא שאילו בשניהם שווין דלא שייך שההיתר יתבטל להאיסור יהא מותר.

אבל במ"ב (סקל"ג) מביא מס' בית מאיר ותוס"ש (סקי"ח) והגהות לברשי שרד וחיי"א (ס"ז נשמ"א ב') דבשניהם שווין אסור (פי' ואינו מותר אא"כ האיסור בטל להיתר שחשוב אצלו יותר), וכן נראה מדיוק לשון שו"ע הרב בסי' ש"ט (ס"ד) שכתב (לציור בסיס לאיסור ולהיתר) רק הפן שדבר המותר חשוב יותר מדבר האסור, וכ"כ בקצוה"ש (סקכ"א) לדייק משו"ע הרב סי' ש"י (סט"ז), שכ' שאם ההיתר אינו חשוב להבעה"כ מחמת עשרו יעו"ש) וכ"מ מלשון סי' שלחן שלמה (שי"ז) שכ' דאזלינן בתר מאי דעיקר חשוב לדידיה, וכ"כ בס' מנוחת אהבה (פי"ג ס"ט) ושכ"ה בס' בן איש חי (ב' ויגש י"ב) ובס' כפה"ח (סקג"ג).

מיהו בערוה"ש (סט"ו, מדיוק ההגה"מ) העלה להיתר, מאחר דבכה"ג אינם בטלים זה לזה, ועשו"ת באר משה (ח"א סי' כ"ד) לאחר שהביא דעת כמה ראשונים (ריטב"א ור"ת בס' הישר) להקל בזה, סיים דהמיקל בזה אין גוערין בו, עוד כ' שם דכשהדבר ההיתר הוא דבר חשוב לעצמו אף שאינו חשוב יותר מהאיסור כו"ע מודי דשרי, וצ"ע.

• **וכתב** בס' תורת שבת דבשניהם שווים אז מצרפינן הכלי ג"כ לדבר ההיתר ואם חשוב סי' י"ז יותר מן האיסור מותר.

עוד כ' בס' תורת שבת דמרש"י ותוס' (ביצה דף יד.) מוכח שאם הדבר האסור מרובה מדבר המותר אע"פ שהדבר המותר חשוב יותר מהאיסור אפ"ה אסור בטלטול, ודוקא כדבר המתערב דשייך בה ביטול אחד בחבירו, אבל אם מונח כל אחד בפני עצמו וניכר דלא שייך ביטול אף אם האיסור גדול מההיתר אם ההיתר חשוב יותר אז מותר בטלטול.

מיהו כשיש על השולחן ככרות לחם ומנורה של שבת יעויין בדברינו מסי' תר"ט ולהלאה שנתפשט ההוראה דבכה"ג השולחן הוא בעיקר

בסיס לדבר המותר, דהיינו הח שהם חשובים לו תו

אופנים דלא אזלינן בתר

הנה בס' שלחן שלמה ה הזכיר כלל בבסיס לא

שויותם (מה שוה יותר), אל "דעיקר חשוב" לדידיה, ומצ (או"ח ח"ה סי' כ"ב אות י' דרק לגבי חפצים שאינם נצ דאזלינן בתר מה שוה יותר) אבל כשיש שם חפץ שהוא (ככיכר לחם, או אפילו סידו הם חשובים לו תמיד יותר

לפי החשיבות לגבי האדם, וי דכשיש חפץ של היתר ה ושימושו תדיר, ועל כן הבתי לו מאשר סכום גדול של כס, שאם יש לו זוג בתי עיניים דבכה"ג סכום הכסף הגדול וכ"כ בס' שש"כ (פ"כ הערה מה שחשוב לאדם יותר בא כתב שם שאם יש סכום כסן יחד עם דבר היתר הנצרך ל מותר.

ובס' שולחן שלמה (סי' ש משם הגרשז"א ז החפצים של היתר ושל איס צריך לוותר על א' מאותם מהם היה מעדיף לוותר, מותר עליו הוא הפחות עיי"ש, ולפי דבריו אם יש מאוד של כסף מסתמא ההשתמשות בבתי עיניים, ו על סידור התפלה מלוותר כסף וצ"י

☆☆☆

סימן תקע"א

דשאלה - גלגל (המכונה דרייד"ל) → שבארון (פענטרי-קלאזע"ט)

שעליו מונחים מאכלים חיים שרובם ככולם אינן ראויין לאכילה שהן מוקצין מחמת גופן (כגון תבליני בישול ואפיה) אבל מונח עליו גם דבר הראוי לאכילה בשבת (כגון מלח) אי מותר לגלגל הגלגל כדי להגיע לדבר המותר כשדברים האסורים שוין יותר מההיתר (בערך ממוני).

תשובה - יש לדון להקל. לכאורה

בפשטות אסורה בטלטול מאחר שהאיסור שוה יותר ממילא שנעשית בסיס בעיקר לאיסור, מיהו יל"ע דדילמא כמו דמהני מה כשמניחין ספר על השולחן שיקרא בסיס לאיסור ולהיתר (אף ששוית המנורה המוקצית מרובה משוית הספר) כיון שלצורך שבת חשיב לו הספר יותר מהנרות כמו כן נמי נוכל לומר בנידונינו דלצורך שבת חשיב ונחוץ לו יותר המאכלים הראויים לאכילה (ולצורך אכילה) של שבת, שהרי יודע מדי יום ביומו (כולל ער"ש) שעל הגלגל מונחים אוכלים או תיקוני אוכלים שהוא צריך להם מדי יום ביומו כולל יום השבת, ורק בדברים שאינן לשימוש יום יומי (כמידי דאכילה ושתייה שהאדם רגיל בהם כל יום) הוא דאזלינן בתר שוויים, ועמש"כ בסי' הקודם בנוגע ערך שויות החפצים של היתר ושל איסור.

ואף שבנוגע שולחן שבת שעליה מנורה וספר יש סברא אחרת להתיר משום דאזלינן בתר שורש האיסור (המוקצה) שהוא השלהבת, מ"מ ע' בדברינו מסי' הרי"ב ולהלאה שיש לסמוך נמי על סברא הראשונה דדבר שנחוץ לו יותר בשבת חשוב לו לעולם יותר מהנר האסור.

* **ובהנ"ל** נמי יש לדון מי שיש לו תיבה (ארגז) שמחזיק שם תפוחי אדמה חי (שאינו ראוי לאכילה ומוקצין) וגם מעט בצלים (שחזיין

בסיס לדבר המותר, דהיינו החלות לחם של שבת, שהם חשובים לו תמיד יותר.

אופנים דלא אזלינן בתר שוויי הממוני

הנה בסי' שלחן שלמה הקדמון (שי"ז) לא הזכיר כלל בבסיס לאיסור ולהיתר מדמי שויותם (מה שוה יותר), אלא אזלינן בתר מאי "דעיקר חשוב" לדידיה, ומצאתי בשו"ת אגרי"מ (או"ח ח"ה סי' כ"ב אות י"ז) שהעלה להלכה דרק לגבי חפצים שאינם נצרכים לו מיד הוא דאזלינן בתר מה שוה יותר (ההיתר או האיסור), אבל כשיש שם חפץ שהוא צריך מיד בשבת (ככיכר לחם, או אפילו סידור, או בתי עיניים) הם חשובים לו תמיד יותר מהמעות, שהולכים לפי החשיבות לגבי האדם, ולא לפי ערך הכספי וכשיש חפץ של היתר הנצרך לאדם מאוד ושימושו תדיר, ועל כן הבתי עיניים יותר חשוב לו מאשר סכום גדול של כסף ונעל כן כתב שם שאם יש לו זוג בתי עיניים נוסף נאסר הבסיס, דבכה"ג סכום הכסף הגדול חשוב לו יותר, וכ"כ בסי' שש"כ (פ"כ הערה ר"ג) דאזלינן בתר מה שחשוב לאדם יותר באותה שעה, ועל כן כתב שם שאם יש סכום כסף גדול על השולחן יחד עם דבר היתר הנצרך לו כעת יותר הרי זה מותר.

ובסי' שולחן שלמה (סי' ש"י אות כ"ח) מביא משם הגרשז"א ז"ל דשויות של החפצים של היתר ושל איסור, תלוי אם האדם צריך לוותר על א' מאותם החפצים על איזה מהם היה מעדיף לוותר, דאותו חפץ שהיה מוותר עליו הוא הפחות חשוב מבין שניהם עיי"ש, ולפי דבריו אם יש לו שם סכום גדול מאוד של כסף מסתמא שהיה מוותר על ההשתמשות בבתי עיניים, ולפעמים היה מוותר על סידור התפלה מלוותר על סכום גדול של

כסף וצ"ע. ל

לאכילה) ושניות התפוא"א יתרים, דמ"מ ידע מראש דהבצלים נחוצים לו שם יותר בשבת, אבל אם לא חשב על כך בהדיא מסתבר דנעשו בסיס לדבר האסור (ששוה יותר מההיתר).

☆☆☆

סימן תקע"ב

שאלה - הצניע כיסו עם סכום חשוב של כסף בתיבה (שבארון) ששם מונחים בגדיו התחתוניים (פנימיים) מהו שיפתח התיבה.

תשובה - אסורה, מיהו יש לדון להקל.

איתא בשו"ע (סי' ש"י ס"ט) דתיבה שיש בה דברים המותרים בטלטול ומעות אם המעות אינם עיקר מותר לטלטלה וכו' (והובא נמי בשו"ע הרב סוס"י ש"י), יוצא שאילו אם המעות עיקר לו (פי' חשובים לו יותר) כנגד דברים המותרים שבהתיבה נעשית התיבה בסיס בעיקר להכמות ואסור לגמרי בטלטול, ממילא בנידונינו נמי היות שהמעות הן הרבה יותר מדמי הבגדים התחתוניים נעשה התיבה בעיקר בסיס להמעות ואסורה בטלטול (כמו המעות), אמנם לפי מה שהבאנו למעלה (בסי' תק"ע) דבדבר שהוא יודע שמשתמש עמו בשבת י"ל דחשובה תמיד יותר מהמעות כיון שבשבת נחוצה לו דבר זה יותר מהמעות, ממילא מי שדרכו להחליף בגדיו התחתוניים א"כ ידע מראש שיש לו בהתיבה דבר הנחוץ לו ביותר בשבת, י"ל שנעשית בעיקר בסיס בשבילו.

מיהו אם בער"ש לא חשב שיצטרך ליטול משם בגדים בשבת, שבדרך כלל אינו מחליף עוה"פ ביום השבת, אלא שאירע לו סיבה שנתנפו הישנים והוא צריך לחדשים, לכאורה בכה"ג לכו"ע התיבה בסיס להמעות, ששוין יותר.

• ולפי הנ"ל נראה נמי דמי שמחזיק בגדיו בחבילתו (קופפער - מזודה בלש')

והצניע בתוכה גם כיס מעות שלו [כמו שמצוי באורה הבא ממדינה אחרת] שאף עם המעות הם יותר משויות בגדיו אעפ"כ רשאי לטלטל כל החבילה עם המעות דבשבת הבגדים ושאר חפצים של היתר שמונחין שם חשובים לו יותר [אלא שלכתחלה מחוייב לנער המעות משם קודם שיטלטלו, אבל אם חושש להפסד המעות אין צריך]. וע' בסי' שלחן עצי שטים שכי' בפשטות שמותר לישא שק חפצים אף שיש בתוכו כיס של מעות (אף שהמעות מונחים ממעל החפצים זה חשיב כשוכח כיון שאין כוונתו שהחפצים יחזיקו מעמד את המעות, וחשיב כאקראי בעלמא) עיי"ב.

☆☆☆

סימן תקע"ג

שאלה - סוג מקרר שחלק המקפיא הוא מלמטה והוא כעין תיבה שמוציאין אותו כדי ליטול מתוכה (ושם מחזירין אותו) מהו כשבתוך התיבה מונחים דברים המוקצים ודברים המותרים, ודברים המוקצים (כגון הרבה דג ובשר חי) שוין יותר מההיתר, אי מותר להוציאם כדי ליקח משם ההיתר.

תשובה - יש לדון להקל. לאור הנ"ל

בסימן הקודם יש להתיר.

☆☆☆

סימן תקע"ד

שאלה - כיס מעות (פאקט-באק) תלוי על דלת הבית (או ידית הדלת) האם הדלת נעשה בסיס להמוקצה שיהא אסור לפותחה.

קבע נר עלעקטערי על א' מדלתי הבית האם הדלת נעשית בסיס להנר שעליה (ואסור לנועלה או לפותחה).

סוכה שקבוע על הדלת על אי מותר לפתוח הדלת (אי להנר שאסורה בטל

תשובה - הדלת מו לצורך דבר

מדברי השו"ע בסי' רע"ז (ס"א) ו על הדלת (אם אין חשש כיבו נעשה הדלת בסיס להנרות ומתו (וע"ע שו"ע סי' תר"פ ס"ב לו ומצינו בראשונים שני טע

א] בתוס' (שבת דף קכ: ד"ו טלטול אין לו

(ופתיחת) דלת "לא חשיב טלט בסיס לדבר האסור "דבית ח (הדלת) אגב הבית", אי נמי כ הנר) דלא הוי בסיס עכ"ל [ומרד משמע דמה שכתבו "דנעילת טלטול, וגם לא הוי בסיס לד חשיב הוא ובטל (הדלת) אגב הוא, ויש לדחוק דמילי מילי קת שם (סי' ת') וז"ל דנעילת הדלת הנר, וגם לא נעשה בסיס לנר "ד הבית ולא לגבי הנר" (פי' דע שהבסיס נתבטל להאיסור, וזו שהדלת בטילה להבית, לא להנ מובא להלכה בשו"ע הרב שם) לא נעשה בסיס להנר הקבוע בו נעשית בסיס לנר מפני שהיא ד לבית ובטלה אצלו ולא להנר ע (סק"ז), וכן בערוה"ש (ס"ה)

ב] בהגה"מ (פ"ה מהל' שבת בב"י) מביא משנ

נר (בשבת חנוכה) על הדלת עצ (לפתוח) הדלת שהדלת בטילה מחוברת היא להקרקע" (כמו שו

סימן תקע"ט

7 שאלה - ארון להחזקת כלי כסף →

(טשיינע-קלאזע"ט) שברובו מונחים שם הפצים המוקצים מחמת חסרון כיס מהו לפתוח דלתו כדי ליקח מתוכו חפץ המותר (ככוס קידוש), או כדי להצניע לתוכה איזה חפץ.

תשובה - נוטה לאיסור. מקום הספק אם גם הדלת נעשית מוקצה כמו גוף הארון שהוא עיקר הבסיס, ובאמת יל"ע בכל סוגי מוקצה אי אמרינן שגם דלתו כמותו או לא, והדבר מבואר בפמ"ג (סי' רע"ז א"א סק"ג ומשב"ז סק"ח) לגבי כשמל"א שגם דלתותיו אסורים כמותו עיי"ש, והכא חמיר טפי דמסתבר שגם הדלת הוא חלק מן הבסיס המשמש את המוקצה (דחסי"כ) שע"י הדלת הפצים שמונחים בתוכה משומרים, משא"כ ארון בלא דלת [ואת"ל שדלתו כמותו, מסתבר פשוט שאסור לפתוח הדלת גרידא, אף שעיי"כ אינו מטלטל כל המוקצה כולו (דהיינו הארון) רק חלק ממנו, דמבואר בשו"ע (ש"ח סמ"ב) דגם טלטול במקצת שמה טלטול ואסורה], וכ"כ בס' מנוחת אהבה (פי"ד סט"ז) שאסור לפתוח את דלתות הארון או לסגורן.

☆☆☆

סימן תקפ"פ

שאלה - "אוכליך" אי נעשין בסיס.

תשובה - אם היתה כוונתו כדי שעיי"כ המוקצה שמלמעלה ינוח שם בטוב נעשית בסיס, והמיקל בשעה"ד שמאכל לעולם אינו נעשה בסיס אין מוחין בידו. הגם שמפשטות סתימת הרמ"א (בסי' שי"א ס"ח) מוכח דאוכלים לעולם אינן נעשין בסיס לאיסור (אפילו כשנתנן שם לשם בסיס), אבל כבר

☆☆☆

המותרים) או דילמא כל התיבה (אף חלק העליון) נעשה בסיס להאיסור.

תשובה - אם עיקר שימוש התיבה הוא גם ע"י הכיסוי שלו אז גם הכיסוי בסיס להאיסור. בסי' הקודם הבאנו מס' תהלה לדוד (סי' ש"י סק"ז) דתיבה שיש בה דבר האסור בטלטול ונעשית בסיס דאעפ"כ מותר לפותחה ולסוגרה, שאין צורך בפתחה לבסיס עיי"ב, אבל לעומת זה בס' שלחן שלמה הקדמון (שי"ז) נקט בפשטות לאיסור (וז"ל) תיבה הבסיס (לאיסור) אפילו לפתוח פתח התיבה אסור דהוי בסיס לדבר האסור, ואולי תלוי במהות התיבה אם תפקידו רק כשיש לה ג"כ הכיסוי, והוא חלק משימוש התיבה (ראו כולה מוקצית, כהש"ש) משא"כ כשאפשר לו בלעדו (דבכה"ג מיירי התהלה"ד).

וממילא נמי שאנ"ק שעל גבו מונחת מנורה עם נרות בווערות (או מנורת נרות עלעקטערים דלוקים) נהי שהשאנק בסיס לאיסור (מחמת גופו) מ"מ מותר לפתוח הדלתות שמן צדדי השאנק (אף שהשאנק לא נעשית בסיס לאיסור ולהיתר). דהדלתות אינן משמשמין לעיקרו של השאנק ומחזקת מעמד מבלעדו.

אבל בס' שלמ"י (פי"ב אות ה') מביא מב' גדולים שליט"א דכמו כן דלת של ארון שמחזיק בתוכה דברים המוקצין מחמת גופן גם הדלת בסיס להן ומוקצה מחמת גופו, וכנראה סברתם דלת ארון שמחזיקין בתוכה דברים המוקצין הדלת עשוי לשמירת החפצים, ומסתבר דהיינו שהוא נצרך להדלת לשמירת חפצי המוקצה, נמצא שמשמשת את המוקצה, משא"כ ארון שאין בתוכה חפצים דמוקצה רק על גבה יש להקל כנ"ל.

בסי' חובר בסי' דלא דיתר, שנקט של : היה : דג) כדי יזוער יוצא, תיית הוא ש יש יקצה יצ"ה. שדן בריס מקרר יקצת אופן זע"ר נוכח יצים יסור (כדי רים